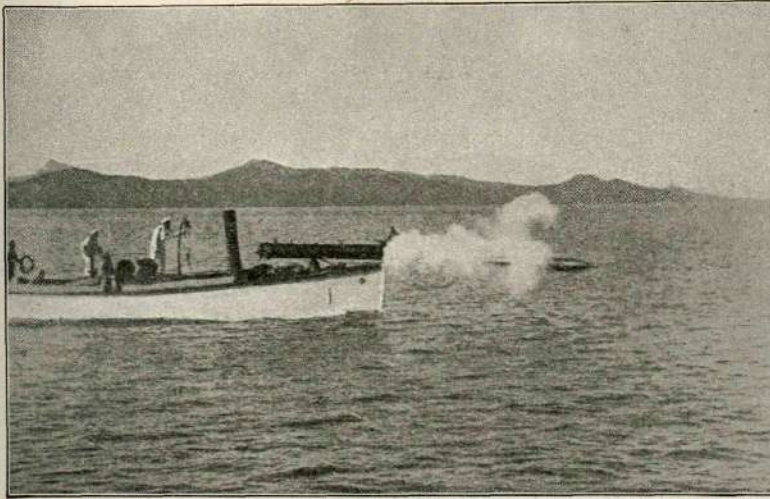

že po vsej Rusiji, ter se je vedno boril za njegovo čistoto. Ko so 28. decembra m. l. vsi člani „R. S.“ obhajali svoj sestanek za prijateljsko mizo, je poslalo vse omizje svojemu ljubimcu navdušen brzojavni pozdrav v stanovanje skoraj da ne na mrtvaški oder... Vasilij Lvovič je odgovoril s četirosišnjem:

Plevritom!) groznym sbityj snog,
perenosja jedva stradanja,
rodnogo „Russkago Sobranja“
ja pozabyt stihom ne mog!

Taka je torej bila oporoka Vasilija Lvoviča svojim somišljenikom in svoji domovini, katero je vroče ljubil in katera tudi njega v veke ne pozabi!

Prof. Štifter (Kaluga).

Čoln ruske ladje izpusti torpedo.

Vojska med Rusi in Japonci.

Nenadoma se je začela na daljnem Vzhodu vojska, za katero se zanima danes ves svet. In po pravici, ker se ne borita zdaj le dve državi, ampak dva svetova, dve veliki plemeni človeškega rodu. Vse velike države opazujejo razvoj rusko-japonskih bojev z veliko napetostjo, ker je nevarnost, da se zaradi raznih nasprotujočih si interesov ne vname vojska še med drugimi narodi.

Ruski in japonski narod sta morala udariti skupaj na obrežju Rumenegega morja.

Rusija si mora iskati pristanišč v vzhodnih morjih, ker se drugače njene azijske pokrajine ne morejo trgovsko razvijati. Njena evropska pristanišča so zaprta, ker Švedska, Danska in Nemčija lahko ovirajo rusko brodovje. Vojna mornarica v Črnem morju ne sme skozi Dardanele. Severno morje Rusiji pač ne pomaga mnogo. Edino le na Vzhodu ob Japon-

) Pljučnica.

skem morju si more Rusija pridobiti prosto pot za svojo mornarico. Zlasti odkar je zgradila Rusija z velikanskim trudom sibirsko železnico, je vse žrtvovala, da si ustvari tam velika pristanišča. Rusi so postavili Vladivostok na severu, a treba jim je bilo poti tudi v južne pokrajine. Zato je Rusija zasedla Mandžurijo in na njenem najjužnejšem polotoku trdnjavo Port Artur, blizu njega pa sezidala trgovsko mesto Dalnij.

Od druge strani pa steza Japonska svoje roke po azijskih pristaniščih. Japonci hočejo biti to, kar so na drugem koncu sveta Angleži. Čutijo se poklicane, da načeljujejo „rumenim narodom“ in kavkaškemu plemenu iztrgajo prevlado v Aziji. Sedanji japonski mikado Mutsu Hito je japonsko državo preustrojil po zgledu modernih držav, in zlasti vo-

jaštvo izborno organiziral. Mladi Japonci so študirali na evropskih vseučiliščih in zanesli na Japonsko ves tehnični napredek evropskih držav. V zadnji vojski s Kitajsko so Japonci zmagali, in odtlej njihov vpliv v Aziji raste od dne do dne. Posebno mala trgovina v vzhodni Aziji prehaja v roke spretnih japonskih trgovcev.

Japonci so sklenili, da s silo poženejo Ruse nazaj. Pri tem jih na tihem podpirajo Angleži, katerih interesi se ravno tako križajo z ruskimi v Tibetu. Japonci so se neprenehoma pripravljali na boj, pri tem pa

niso izdali svojih načrtov, tako da so Rusijo napadli skoro nepripravljeno v trenutku, ki je bil zanjo jako neugoden. Ruske ladje so bile v Vladivostoku zamrznjene in huda zima je bila jako nepripravna za dovažanje velikih vojaških čet iz drugih krajev tako razsežne ruske države.

Bilo je dne 7. februarja, ko je presenetilo svet kratko poročilo iz St. Peterburga: „Minister zunanjih zadev grof Lambsdorff je poslal ruskim poslanikom na raznih dvorih poročilo, da je japonski poslanik v Petrogradu izročil ruski vladi noto, s katero obvešča rusko vladu, da je Japonska sklenila ustaviti nadaljna pogajanja z Rusijo in odpoklicati iz Petrograda svojega poslanika in poslaniško osebje. Vsled tega je ruski car zapovedal, naj ruski poslanik s svojim poslaniškim osebjem takoj zapusti Tokio.“

Ta čas so pa tudi že grmeli prvi strelji v Vzhodni Aziji. Lokavi Japonci niso vojske niti napovedali niti čakali odgovora ruske diplomacije, ampak ponoči napadli iznenada rusko ladjevje pred Port Arturom.

Mirno so ležale ruske vojne ladje v pristanišču pred trdnjavo v temni noči. Čisto tiho so priplule japonske napadalke. Kar naenkrat zbude ruske mornarje strašni gromi. To ni bilo gromenje topov: pokalo je pod ladjami, in takoj so bile tri težko poškodovane. Japonci so bili namerili nanje svoje torpede, najnevarnejše orožje v morskih bitkah. Torpedo plava naravnost proti ladji, na katero je namerjen, in ko zadene vanjo, se razleti in jo požene v zrak ali hudo poškoduje. Prvi napad se je posrečil: več ruskih ladij je bilo poškodovanih. A zdaj je začela ruska mornarica odgovarjati. Vnel se je hud boj, v katerem sta imeli obe stranki velike izgube. Rusko brodovje je šlo nazaj v pristanišče, Japonci so pa imeli v oblasti morski zaliv.

Dne 8. februarja pa je bil boj pri Čemulpu. Japonci so napadli dve ruski vojni ladji, kateri sta bili po daljšem boju tako poškodovani, da ju je poveljnik sam potopil, da ne bi prišli sovražniku v last.

Na suhem se približujeta obe armadi reki Jalu, ki meji med Korejo in Mandžurijo. Rusi so zgradili železnico čez zamrznjeno Bajkalsko jezero, da hitreje prevajajo vojake. Korejci, Japoncem bratski narod, pomagajo slednjim; korejski cesar je priznal celo japonsko nadoblast. Rusi so pa proglasili Mandžurijo za svojo. Ob reki Jalu pride do odločilne bitke.

Medtem se je brodovje pred Vladivostokom oprostilo ledu in je začelo delati Japoncem sitnosti ob njihovem lastnem obrežju. Do večjega boja pa je prišlo zopet pred Port Arturjem.

Dne 23. februarja so Japonci poslali proti Port Arturju pozno ponoči štiri torpedovke in več starih parnikov. Te so hoteli potopiti ravno ob vhodu ter tako zamašiti pristanišče, da Rusi ne bi mogli vun. Zraven so pa hoteli nastaviti velike množice razstrelilnih snovi, katere bi pognale v zrak ruske ladje, ki bi hotele oprostiti pristanišče. Ob eni popolnoči — bila je temna noč brez zvezd — so prišli Japonci, da izvršé svoj zavratni naklep. A ruska velika bojna ladja „Retvizan“, ki je stala ob vhodu v pristanišče, je zapazila napad in začela streljati. Vnel se je boj, v katerem so pomagali Rusom tudi topovi s portarturske trdnjave. Boj je trajal do četrte ure zjutraj. Japonci so izgubili več ladij in bežali. Tudi tretji napad čez dva dni je bil odbit.

Koreja.

Vojska med Rusijo in Japonsko obrača oči vsega sveta na deželo, ki leži med njima, in kjer se morata zadeti obe vojskujoči sili v odločilnem udarcu. Kavkaško in mongolsko pleme, ki se borita za nadvlado v Vzhodni Aziji, sta se srečala v Koreji. Na tem bojišču se odločuje zdaj velepomembna borba, ki bo mogočno vplivala na svetovni razvoj.

Prepogosto pomenja ime samo željo, ki se pa nikdar ne izpolni. Tako so se tudi Korejci zmotili, ko so svojo domovino imenovali Korejo, „deželo vzvišenega jutranjega miru“ ali „mirno deželo na vzhodu“. A mir jim ni bil že davno več odločen; imajo pač to nesrečo, da stanujejo ravno med dvema močnima sosedoma, in zdaj jim je grozil ta, zdaj zopet oni. Že pred dvatisoč leti, ko je bilo na polotoku med Rumenim in Japonskim morjem polno

Iz korejskega mesta.

malih državic, so prišli Japonci čez morje in so si hoteli deželo osvojiti. Od zahoda pa so prišli Kitajci. A Kitajci so dali več kot vzeli. Oni so zanesli kulturo v deželo, svilorejo, papir in pismenke, Buddhovo in Konfucejevo vero. Pa Korejci so hoteli biti samostojni in so se zavezali z Japonci, da se osvobode Kitajcev. Toda kmalu so morali Kitajsko poklicati na pomoč, da preženo Japonce iz dežele. To se je ponavljalo, dokler ni slednjič korejski kralj postal kitajski vazal. Ta nadvlada ni bila težka; vsako leto je kralj poslal mal davek v Peking; zato pa je dobil od kitajskega cesarja koledar za prihodnje leto. Korejci so se popolnoma zaprli v svojo deželo: proti Japoncem jih je ločilo morje, napram Kitajski so si napravili umetno mejo. Korejski kralj je namreč zapovedal, da ne sme nikdo stanovati v dolini Hunkiang. Vsa kupčija in vse občevanje s sosedi mora prenehati; kitajski trgovci smejo priti na Korejo samo

Ljuben Karavelov (1879 – 1904.) Dne 29. januarja 1879. je umrl v bolgarskem mestu Ruse sloveč književnik in ob svojem času najbolj nadarjeni bolgarski leposlovec. Hvaležni Bolgari mu bodo postavili v Rusah skromen nagrobni kamen, dasi je Karavelov vreden krasnega spomenika. Karavelov je cela desetletja budil narodno zavest, klical na boj za svobodo svojega naroda, ustanovil lista „Svoboda“ in „Nezavisimost“, pisal v list „Znanje“, izdajal dobre in koristne knjige, a takratna Bolgarija ga ni dovolj cenila. Po njegovi smrti niso napisali o njem nobenega vestnega življenjepisa in niti enega nekrologa! Šele zdaj se Bolgari spominjajo zasluga rajnega Karavelova, za kar gre zahvala Iv. Vazovu in uredniku S. Bobčevu. — Spisi L. Karavelova so izšli v osmih debelih zvezkih; dozdej nenatisnjeni spisi so: „Zapiski za Blgarija i blgaritê“, „Pametnicitê na narodnija byt u blgaritê“ in nekoliko prevedenih povesti iz maloruščine. Ljuben Karavelov je bil enciklopedist; doba, v kateri je živel, je to zahtevala. Pisal je pesmi in prozo, povesti iz narodnega življenja, zgodovinske razprave in članke za liste. Njegova glavna zasluga je, da je seznanil Ruse z Bolgari. V tem pogledu je važna razprava Karavelova „Blgari ot staro vreme“, ki je bila objavljena v „Ruskem Vêstniku“ in tudi spis „Pamjatniki narodnago byta blgar“. Ta spis je izdal Katkov v Moskvi v vseučiliščni tiskarni l. 1861.

F. Št.

Michał knez Radziwiłł. 17. novembra je umrl v Varšavi Michał knez Radziwiłł v 50. letu svoje starosti. Rojen je bil 17. majnika l. 1853. v Szpanowi v gub. volinjski. Oče mu je bil Karol, mati pa Jadwiga s Sobańskich. Študiral je v tujini in večji del svojega življenja preživel v Nieborowi pod Lomiczem. Rajni knez se je z veseljem udeleževal javnega življenja in sicer na filantropičnem polju. L. 1896. so ga izvolili za predsednika „Tow. Dobrocynnosci“. Največ zasluga na dobrodelnem polju si je pridobil kot oskrbnik „Nazareta“, zavetišča za dečke. Knez Radziwiłł je znan tudi kot literat in publicist. Dolga leta je bil urednik in izdajatelj „Biblioteke Warszawskie“. Razen tega je izdal nekoliko izvirnih slovstvenih del, ki so prenapolnjena z liričnim čuvstvom. Najbolj znana njegova dela so: „Siostra Anastazy“, „Bliźni“, in „Ojciec Remigi“. Zadnji spis je tudi preveden v češčino.

H. D. Jewniewicz. 18. novembra je umrl v Petrogradu zaslužni poljski profesor Hipolit Dominik Jewniewicz (rojen l. 1831.) Gimnazijo je obiskoval v Pskovi, potem je študiral na petrograjskem vseučilišču fiziko in matematiko. Študije je dokončal l. 1855. Leto pozneje je postal profesor tehnološkega zavoda v Petrogradu; l. 1861. in 18 2. ga je ruska vlada poslala na Angleško, v Belgijo, Francijo in Nemčijo, da bi tu proučeval mehaniko. L. 1863. je bil profesor mehanike na istem zavodu in obenem

profesor v pomorski akademiji in v elektrotehničnem zavodu. Rajni je mnogo pisal in sicer samo strokovne spise. V rokopisu je zapustil: „Teorijo elektrike“, „Matematično teorijo plinov“ in dr. Fr. Št.

30 letnica delavnosti dr. Maryana Sokolowskega. Vseučiliščni krogi v Krakovu so nedavno obhajali slavnost na čast dr. M. Sokolowskemu, kateri že 30 let marljivo deluje na poljskem znanstvenem polju, zlasti v estetiki in zgodovini umetnosti. M. Sokolowski, pod katerega duševnim vodstvom je nastopala sedanja velika truma imenitnih zastopnikov poljske književnosti in umetnosti, je bil rojen l. 1839. v gub. lomžinski. Visoke šole je obiskoval v Budimpešti, na Dunaju in v Heidelbergu. L. 1878. je Sokolowski postal profesor zgodovine umetnosti na „Jagielski univerzi“. L. 1884. je bil imenovan za rednega člana „Akademije umetnosti“ v Krakovu. Spisal je mnogo del, izmed katerih so najbolj imenitna: „Kaulbach i Courbet“ (1873), „Malarstwo portretowe“, „Badania archeologiczne na Rusi galicyjskiej“, „Die italienischen Künstler der Renaissance in Krakau“, „Bizantijska i ruska sredniowieczna kultura“.

Rusko-japonska vojska.

Zadnji mesec so Japonci opetovano bombardirali Port Artur. Njih namen je bil, da s tem odvrnejo pozornost od drugih točk bojišča in da oškodujejo rusko brodogradnjo; saj na to najbrže niti sami ne mislijo, da bi mogli z morja vzeti to silno trdnjavo. Naša slika str. 244. nam kaže ozki vhod v pristanišče, katero je zavarovano z najmočnejšimi utrdbami.

Velika oklopnica „Retvizan“ je vzdržala najhujše napade. Stala je pred pristaniščem in po nesreči obtičala, tako da je bila izpostavljena japonskim kroglijam. Kakor trdnjava je odbijala napade. Bila je večkrat poškodovana a Rusi so jo sproti popravljali, in zdaj je v pristanišču pri drugem ruskem brodogradniški topovi s trdnjave streljajo na japonske ladje, ki bombardirajo mesto z morja.

Dne 6. marca so pa Japonci bombardirali tudi Vladivostok, a brez znatnega uspeha.

Nesrečna usoda je zadela rusko ladjo Mandžur. Bila je v šanghajskem pristanišču. Japonci so jo pa čakali pred pristaniščem ter zahtevali od Kitajcev, da ukažejo „Mandžurju“ v imenu svoje nevtralnosti, da mora zapustiti šanghajsko pristanišče. Ko bi se bilo to zgodilo, bi bil „Mandžur“ izgubljen, ker bi bil jadral naravnost v svojo pogubo. Druge države so pa posredovale, da je „Mandžur“ ostal sicer cel, a vse rusko moštvo ga je moralo zapustiti in se ne sme več udeleževati vojske.

Vojska na suhem je precej izpremenila svoje lice vsled japonsko-korejske pogodbe, po kateri je Koreja priznala japonsko nadoblast. Tako so Japonci dobili trdno podlago na azijski celini za vojsko na

suhem. Slabotni korejski vladar se je udal, in Koreja je postala japonsko podkraljestvo. Vsi Korejci pa niso s tem zadovoljni, kar so pokazali kmalu nemiri v Söulu.

Japonci nameravajo napasti tudi Niučvang ob izlivu reke Liao, ki je zdaj v ruski oblasti. Odtod bi prodirali proti Mukdenu v Mandžuriji.

General Kuropatkin,
vrhovni poveljnik mandžurske armade.

Velikanske težave je provzročila Rusom zgradba železnice čez zamrznjeno Bajkalsko jezero, katero je zamrznjeno od decembra do konca maja. Ta železnica je potrebna, da se pospeši prevažanje vojaških čet in bojnih priprav. V velikanskem mrazu z nepopisnimi žrtvami so Rusi zgradili to železnico.

Danes prinašamo tudi slike nekaterih ruskih poveljnikov. Prvi je carski namestnik Aleksije v. — Rojen je bil l. 1843. Obiskoval je rusko mornarsko šolo, potem je vstopil v 4. mornariško divizijo in je na vojni ladji „Varjak“ potoval okrog sveta. L. 1867. je bil pridelen načelniku ruskega ladjevja v Egejskem morju, l. 1875. in 1876. je pa spremljal velikega kneza

Admiral Makarov.

Alekseja Aleksandroviča na njegovem morskem potovanju po Sredozemskem in Atlantskem morju; od l. 1883. do 1893. je bil vojaški pristav pri ruskem poslaništvu v Parizu. V japonsko-kitajski vojski je poveljeval novemu ruskemu brodovju v Tihem oceanu.

Da so mogli Rusi brez posebnih težkoč zasesti Port Artur in Talienvan, se je zahvaliti diplomatskemu in energičnemu nastopu Aleksejevemu. Takoj nato je bil imenovan za podadmirala. Bil je tudi pridelen v pomoč načelniku generalnega štaba pri mornarici in leta 1899. je postal načelnik ozemlja Kuangtung.

Generala Lin je vič, poveljnik amurske armade, in Stössel sta postala znana tekom kitajske vojske; oba veljata za izvrstna strokovnjaka in neustrašena poveljnika. V portarturskem pristanišču poveljuje zdaj admiral Makarov.

Glavni poveljnik ruskih vojaških sil v Vzhodni Aziji je pa zdaj general Kuropatkin, na katerega stavijo Rusi svoje nade. Znan je kot izvrsten strateg in odločen mož. Dne 26. marca je prišel v Harbin, odkoder vodi vojne operacije.

P. E. Nakrohin. Nedavno je umrl v Peterburgu nadarjen beletrist Prokopij Egorovič Nakrohin. Star je bil šestdeset let in je šele pred petnajstimi leti nastopil na beletrističnem polju. Skromen in tih je

General Linjevič.

bil Nakrohin in v tej tišini je izdal tudi svoje povesti „Idile v prozi“, ki so si mahoma osvojile srce ruskega naroda. Nakrohin je bil sourednik tednika „Nedelja“ in v tem listu je tudi večinoma priobčeval spise. V vseh njegovih delih se zrcali velika dobrodušnost. Nakrohin je najrajši opisoval siromake in zapuščene ljudi, ali v povsem drugačni luči, kot jih opisuje Gorkij. V njegovih spisih je mnogo tragike, tuge in milobe.

J. D.

Novo vseučilišče v Vilnu. Ruska vlada je sklenila v severo-zahodnem kraju svoje države ustanoviti novo vseučilišče. Najbolj se potegujejo zanj štiri mesta: Mohilev, Vitebsk, Minsk in Vilno. Bržkone bodo novo univerzo ustanovili v Vilnu. Mesto Vilno nima dolgov, v njem prebivajo premožni trgovci, in uspešno tam delujoče privatne banke morejo „almae matri“ priskočiti v gmočnem pogledu na pomoč. Kar zadeva teritorialnih in komunikacijskih pogojev, se ne more mestu Vilnu primerjati nobeno drugo izmed omenjenih štirih mest. Vilno

Le tako se dá tudi umevati nastop sv. Metoda proti sosednim nemškim škofom. Sporočila panonskih legend o škofovskem posvečenju sv. Metoda so netočna. Metod je bil že škof, ko ga je papež Hadrian poslal na Moravo. List papeža Hadriana, ki ga je zavrzel Ginzl, je pa po Snopkovih dokazih sicer verodostojen, a je le slovanski prevod grškega izvirnika.

S husitskimi boji se bavi knjiga P. Simona Binderja: „Die Hegemonie der Prager im Husitenkriege“ (Praga, Rohliček in Sievers). Iz njegovih izvajanj sledi, da husitske vojske niso bile obrambni boji proti zunanjim sovražnikom, ki so po krivici napadli Husite, kakor je pisal Palacký, ampak da so bili napadi zapeljanega naroda na obstoječi državni in cerkveni red Husiti so se vojskovali, ker so staro oblast podrli in je niso hoteli iznova priznati. Voditeljica v tem boju je bila utrakvistična občina v Pragi.

Ali so Slovaki Jugoslovani? S tem vprašanjem se bavi Fr. Pastrnek v „Věstniku české akademie cis. Frant. Jos. pro vědy, slovesnost a umění“. Že Miklošič je trdil, da se je panonsko-slovanski jezik raztezal do Moravskega, da so torej današnji Slovaki pravzaprav Jugoslovani — Slovenci. Tudi dr. Czambel v svoji knjigi „Slováci a ich reč“, ki je izšla lansko leto v Budimpešti, dokazuje, da so Slovaki jugoslovanskega pokoljenja. Pastrnek pa po bija te dokaze, češ da so Slovaki in Čehi en narod.

Slovaki in Madjari. V zadnjih desetih letih so Slovaki dobili v roke 253 občin, a izgubili jih proti Madjarom 105. Torej so si priborili vendar 147 občin. Iz tega vidimo, da se dá z vstrajnim delom rešiti tudi slovaška narodnost na Ogrskem.

Rusko-japonska vojska.

Zadnji mesec sta porabili obe nasprotni vojski na suhem v to, da se pomnožita s četami iz domovine. Na morju pa je japonsko brodovje izkušalo Rusom prizadeti kar moči največje izgube — in z uspehom.

Japonci izkrcavajo svoje čete na Korejo v velikem številu. Naše slike nam kažejo danes po japonskih originalih, kakšni so japonski vojaki. Skozi Korejo, katera je polna snega in blata, prodirajo proti severu. Ob reki Jalu si stoje že nasproti prednje straže ruske in japonske. Rusi so na desnem, Japonci na levem bregu reke. Ruski poveljnik Kuropatkin si je izbral za glavno taborišče Liaojang, odkoder vodi priprave za dolgotrajno vojsko na suhem. Neprenehoma dovažajo vlaki sibirské železnice rusko vojaštvo. Trdijo, da je že čez 100.000 mož prekoračilo Bajkalsko jezero, ki je še vedno pokrito z debelim ledom.

Od strani se pa Kitajci obnašajo jako sumljivo. Kitajske čete so nastavljene tako, da če bi šla ruska armada na jug proti Port Arturju, ji vsak čas lahko pridejo za hrbet in odrežejo zvezo z Mandžurijo. Zato pa Rusi groze Kitajcem s silo, ako ne ohranijo svoje obljubljené nevtralnosti.

Prednje straže ruske in japonske se večkrat srečajo, in pri tem pride vsakokrat do večjih ali manjših prask. Največji boj je bil dné 28. marca doslej pri Čönčiu, kjer so čete generala Miščenka udarile na Japonce. Oba sovražnika sta se po nekotikih izgubah vrnila.

Na obeh straneh raste odločnost, da se vojska izvede do konca z vsemi silami. Bile so volitve v japonski državni zbor, pri katerih so bili izvoljeni bojeviti poslanci, ki soglašajo z vojsko. Na Ruskem pa raste tudi požrtvovalnost od dné do dné. Ruski car je sklenil, da po potrebi žrtvuje celo svoje

Admiral Skrydlov,
novi poveljnik ruskega vzhodno-azijskega brodovja.

ogromno zasebno premoženje za vojsko. Neprenehoma izdelujejo in kupujejo Rusi nove ladje, da jih pošljejo na bojišče.

Admiral Makarov je v Port Arturju takoj začel delovati z vso energijo. Predrzo je zapuščal pristan in križal po morju. Japoncem je mnogo ležeče na tem, da ruski brodovji v Port Arturju in Vladivostoku ne motita prevažanja njihovih čet. Zato je japonski admiral Togo začel zopet napadati Port Artur, da bi s svojo premočjo potisnil Makarova nazaj. Japonci so zopet večkrat bombardirali z morja Port Artur. In pri tem se jim je posrečilo, da so zadali ruskemu brodovju grozen udarec.

V noči od 11. do 12. aprila so začeli Japonci napadati ruske ladje, ki so se drznile iz pristanišča vun. Torpedovko „Strašnij“ so pri tem potopili. Admiral Makarov (glej sliko str. 251.) je dne 12. aprila zjutraj šel z velikimi ruskimi oklopnici vun, sovražniku nasproti, želeč si ž njim velike, odločilne bitke. Bil je na oklopnici „Petropavlovsk“. Pogumno

je šla admiralova ladja naprej. A kar naenkrat se čuje grozna eksplozija: „Petropavlovsk“ je težko poškodovan, začne goreti, in v dveh minutah se je že potopila ogromna ladja. Najbrže jo je zadel sovražni torpedo. Japonski admiral Togo je poročal, da je zadel „Petropavlovsk“ ob mino, ki so jo nastavili Japonci.

To je bil grozen udarec za Ruse, kajti s „Petropavlovskim“ se ni potopil le admiral Makarov, vrhovni poveljnik vsega brodogradnja, ampak ž njim vred tudi najboljši pomorski častniki ruski. Le malo se jih je rešilo. Do šeststo mož je utonilo. Na krovu nesrečne ladje je bil tudi veliki knez Kyrill Vladimirovič, katerega so slučajno rešili, precej ranjenega, in znani ruski slikar Vereščagin, kateri je šel na vojsko, da bi slikal bojne slike. Veliki knez Kyrill je najstarejši sin velikega kneza Vladimira Aleksandroviča, ki je brat rajnega carja Aleksandra III. Sedemindvajset let star je šele pred nekaj meseci dokončal potovanje okolo zemlje. Leta

Vendar pa Japonci doslej še niso mogli zamašiti vhoda v portartursko pristanišče. Dasi so ob njem potopili precej starih ladij, je še vedno dovolj prostora, da ruske ladje plovejo vun.

Naša slika stran 301. nam kaže, kako se razletavajo mine, ki so položene pod morjem. Kadar zadene ob nje ladja, ali kadar jih sproži s suhega napeljani električni tok, se razleté, in steber vode, ki ga vržejo kvišku, s svojo velikansko silo raztrga ladjo.

Admiral Makarov je bil mož dela in znanja. Odlikoval se je že v vojski l. 1877. do 1878., ko je kot poveljnik oddelka majhnih torpedovk drzno napadal velike turške monitorje ob izlivu Donave in turško brodogradnjo v

batumskem pristanišču, kateremu je poškodoval skoro vse ladje. L. 1881. je bil s Kuropatkinom in Skobelevom v Turkestanu, l. 1885. je pa nastopil štiriletno pot okoli zemlje Sijajne znanstvene pridobitve tega potovanja so mu donesle zlato medaljo peterburške znanstvene akademije. Leta 1894. je bil v Vzhodni

Ob reki Jalu.

Terauši,
japonski vojni minister.

Admiral Togo,
napadalec Port Arturja.

1902. je bil obiskal japonska pristanišča; v Tokiju ga je mikado sprejel z velikimi častmi. Nato je prepotoval Korejo. Ko se je začela vojska, je naprosil carja, naj ga pošlje na bojišče.

Aziji ter je opazoval vso japonsko-kitajsko vojsko. On je konstruiral „rušivce ledu“, kateri so se tako dobro obnesli v Vladivostoku, iznašel je nove jeklene projekte, ki so prebijali močne železne oklepe in

je leta 1898. izdal knjigo o morskimi taktiki, ki so jo strokovnjaki prevedli v razne jezike. Bil je pristaš „nove mornariške šole“, katera ima sledeča načela: Namestu dosedanjih težkih velikanskih bojnih ladij se naj rabijo manjše, lahke in hitre ladje, močno oborožene s topovi. vedno se naj napada, da se nasprotnik prehití, najbolje ponoči in z raztrellili.

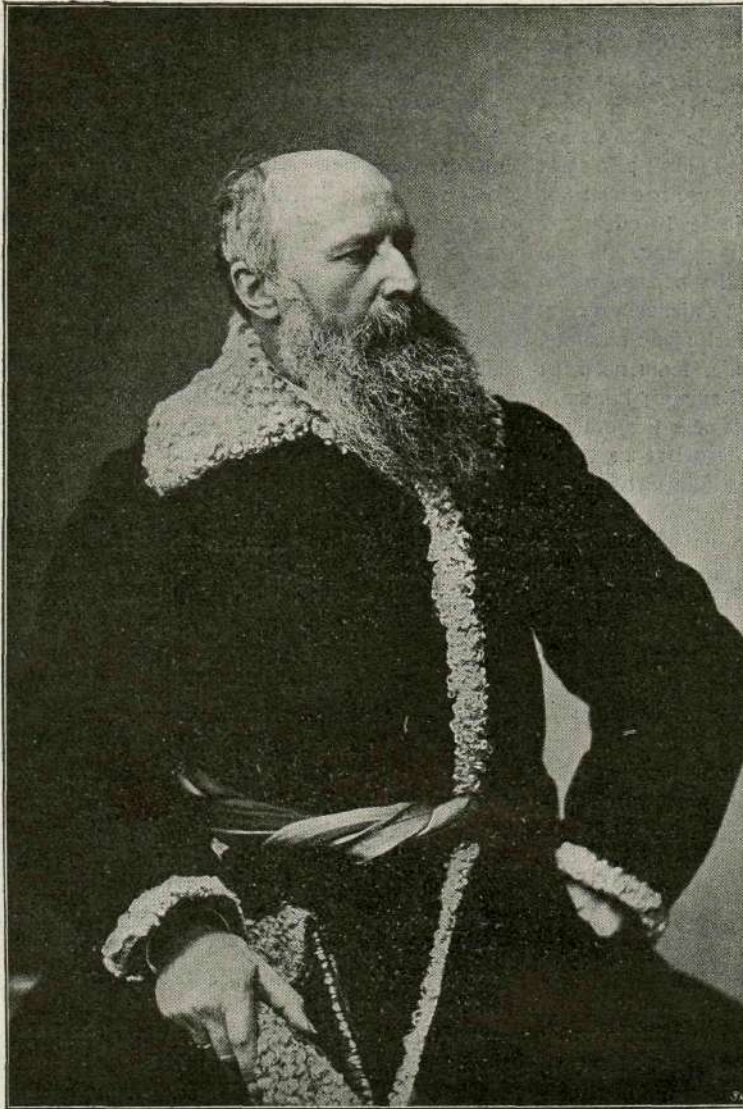
tudi sicer kot spreten in izobražen mož. Star je devetinpdeset let.

Vasilij Vasiljevič Vereščagin.

V umetniškem svetu je zbudila posebno sočutje smrt nanega ruskega slikarja V. V. Vereščagina. Razstave njegovih slik so ime Vereščaginovo razširile po Evropi. A ni le z umetnostjo svojega kista zbuja pozornost, ampak je povzročil velike debate v časopisju tudi z vsebino svojih slik.

Rojen je bil v Ljubcu novgorodske gubernije leta 1842. in vstopil v „Morski kadetski korpus“. Vedno se je bavil z risanjem. Od leta 1861. do 1865. je bil gojenec „Akademije Hudožestv“ in je dobil srebrno medaljo za načrt „Smrt Penelopinih ženinov“. Iz Pariza, kjer se je učil na „École des beaux arts“ je šel na Kavkaz in v Tiflisu poučeval v risanju. Tu je narisal mnogo kavkaških tipov in prizorov, ki so zbudili splošnejšo pozornost. Odslej je živel kot vojak in slikar v raznih deželah. V Turkestanu se je odlikoval v vojski in odbil sovražni napad na Samarkand. Umetniški plod te vojske so bile slike, ki jih je poslal v Petrograd na turkестansko razstavo. Več slik je bilo pa takih, da niso bile vladi všeč, in jih je sam pokončal. Turkestanke slike so šle po raznih razstavah. V Indiji je bil Vereščagin l. 1876. Načrte, ki jih je prinesel odtod, je izdeloval v Parizu. L. 1877. je šel na Donavo in se je udeležil ruskoturške vojske. Tu se je seznanil s Skrydlovom in Kuropatkinom. Vedno je risal bojne prizore. Bil je ranjen in ležal nekaj časa v bukareški bolnišnici. Nato je pa prepotoval vsa bojišča po Bolgariji, da jih je slikal. Ta zbirka je od l. 1881. do 1883. prepotovala vso Evropo. Poleg slik je razstavljal tudi svoje bogate etnografske zbirke.

V. V. VEREŠČAGIN.

Tudi v Port Arturju se je hotel ravnati po teh načelih. A tudi nasprotnik, admiral Togo, je znal izvrševati te nauke — Makarovu v pogubo.

Za naslednika Makarovu je bil imenovan admiral Skrydlov, ki je doslej poveljeval čnomorskemu brodogovju. Nikolaj Ivanovič Skrydlov je znan v Rusiji ne le kot pogumen in izkušen pomorščak, ampak

lyja bolota“, „Žizn Šupova“, „Lěsy rubjat, ščepki letjat“, „Milyje bezdeljniki“, „Gol“ itd. Vseh spisov tega pisatelja je 40 zvezkov, ali nad 10.400 strani. Nova izdaja je tako urejena, da dobé naročniki „Nive“ vse gradivo v dveh letih. „Niva“ stane s prilogami vred na leto 12 rubljev.

Illustrirrovannaja biblioteka „Nivy“ za 1904.

V tej zbirki izide v letošnjem letu „Boljšoj vsemirnyj nastoljnij atlas Marksa“, pod uredništvom profesorja E. I. Petra in I. M. Šokalskega. Ta atlant bo obsegal 210 kart na dvojnatih tablicah „in folio“ ter bo izhajal v mesečnih snopičih po pet kart v enem; k poslednjemu sešitu bo priložen popoln alfabetičen imenik kakik 250.000 geografičnih imen. Naročnina za vse delo znaša za naročnike izven Rusije 16 rub.

Statistika knjig tiskanih v Rusiji. L. 1887. je bilo v Rusiji natisnjenih 18,540.390 izvodov knjig; l. 1888. 17,395 050 izvodov; l. 1889. 18,777.891 izvodov; l. 1890. 18,353.126 izvodov; l. 1891. 22,918.105 izvodov; l. 1892. 24,819.933 izvodov; l. 1893. 27,224.903 izvodov; l. 1895. 35,512.814 izvodov; l. 1898. 44,221.864 izvodov; l. 1901. 58,529.480 izvodov knjig. Iz Francije se je izvozilo leta 1899. knjig za 14 milijonov frankov, l. 1901. pa le za 11 milijonov frankov. Iz Nemčije se je izvozilo l. 1901. za 84 1/2 milijona mark knjig, l. 1902. pa le za 79,392 000 milijona mark. V Rusijo samo je bilo odposlanih knjig za 6 milijonov mark, iz Rusije v Nemčijo pa le za 851.000 mark. Iz teh števil je razvidno, za koliko nadkriljuje še danes nemški književni trg druge dežele.

Rusko - japonska vojska.

Danes prinašamo več slik z bojišča. Na str. 31. je pogled na Bajkalsko jezero. To jezero je Rusom prizadejalo že mnogo truda. Čez led so naredili železnico, ki je dva meseca prevažala vojaštvo. Maja meseca se je začel led tajati, in morali so ga lomiti s takozvanimi ledolomi, da so mogle pluti ladje. Zdaj pa grade okoli jezera železnico, ki bo dovršena do srede avgusta. Manjka še sedem krajših predorov. Naša slika nam kaže jezero v poletnem času. Krasna okolica! To obrežje nas spominja divne okolice Gardskega jezera. A pozimi je tu gorje — kajti zima traja tukaj osem do devet mesecev.

Čemulpo (str. 305) je glavno korejsko pristanišče v bližini Sčula. Tukaj so Japonci napadli „Korejca“ in „Varjaga“, da oprosté pristanišče za izkrcavanje japonskih ladij. Naša slika str. 376 nam pa kaže, kako Japonci slikajo pogubo teh dveh nesrečnih ruskih ladij. Saj je znano, da so Rusi obe ladji sami razstrelili, ko so videli, da se ne moreta braniti proti japonski premoči.

„Petropavlovsk“ (str. 366) je pa ime nesrečni admiralski ladji, s katero se je potopil admiral Markarov. Bila je krasna, velika ladja, opremljena z vsemi najmodernejšimi vojnimi potrebščinami. In ko plove

vun na morje, na čelu celemu ruskemu portartur-skemu brodovju, da začne boj s sovražnikom, se pa nenadoma razleti in v poldrugi minuti potopi z junaškim admiralom vred! Ali je prišel blizu japonski podvodni čoln? Ali je zadela ob mino? To še zdaj ni pojasnjeno. A tudi nad Japonci se maščujejo podmorske mine, to strašno in zavravno orožje. Potopilo se jim je na isti način, kakor „Petropavlovsk“, več dragocenih ladij, med njimi velika oklop-nica „Hacuse“.

Vojska postaja vedno bolj zanimiva. Na dveh krajih bo prišlo do odločilnega boja. Japonski general Kuroki (glej sliko str. 381) je prekoračil reko Jalu. Tu je po šestdnevni bojih prisilil Ruse pod generaloma Zasuličem in Kaštalinskim, da so se umaknili. Zdaj so se pomaknili čez Fenvančen, kjer je bil tudi vroč boj, proti severu. Okoli Liaojana bo najbrže odločilna bitka, ako Japonci ne bodo spoznali, da so šli predalet. Kajti zdi se, da jih je Kuropatkin

Podadmiral knez Uhtomskij.

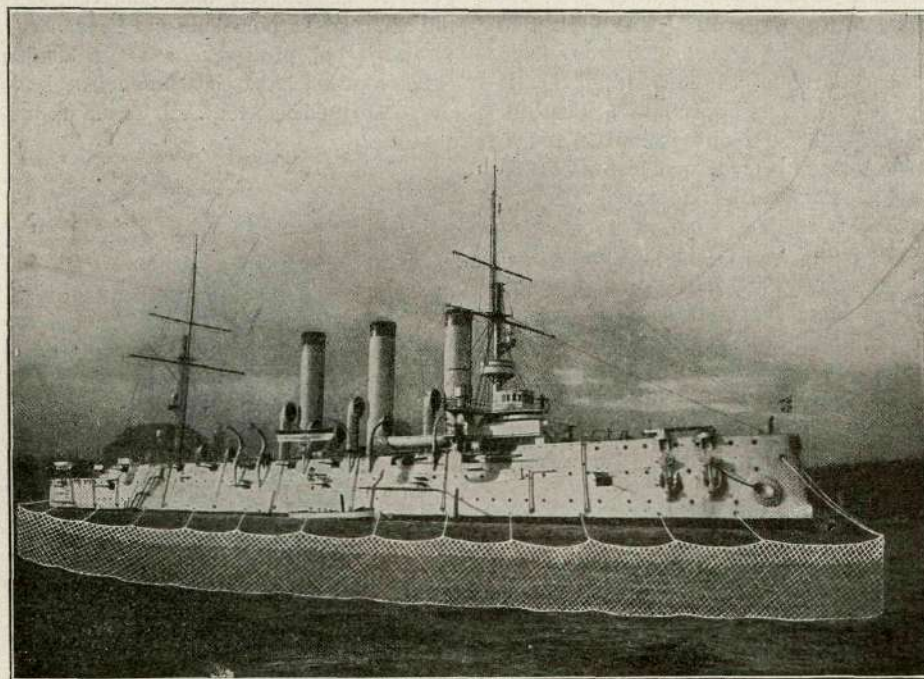
nalašč pustil tako daleč, da bi armado generala Kurokija odrezal od juga.

Tačas pa so se Japonci tudi v velikih množicah izkrcavali na polotoku Liaotunu. Port Artur je obdan od sovražnikov. Pristanišče sicer ni popolnoma zaprto s potopljenimi ladjami, a morje naokoli je tako nasuto z minami, da se ne upajo ladje več prosto pluti. Na suhem je pa Japonec Port Artur odrezal popolnoma; trdnjava je oblegana, in vsak čas bomo slišali o novem bombardiranju. Ali se bo Port Artur držal ali ne? Rusi trdijo, da je dobro preskrbljen, in če pogledamo velike kupe zabojev na str. 372, moramo priznati, da Rusi niso opustili ničesar, kar je potrebno za obleganje. To obleganje utegne biti najzanimivejši del cele vojske. Tu bosta obe stranki pokazali vsa tehnična sredstva, kar jih pozna sedanja strategija. Rusija in Japonska mobilizirata vedno dalje, vojska se vedno bolj poostruje in bojišče se razširja. Kaka presenečenja nam neki še prinese bodočnost?

Kot zglede modernih bojnih ladij prinašamo še sliko japonske ladje „Nišin“ na str. 381. in pa sliko ladje, ki se je z mrežo zavarovala proti torpedom. Ko priplava torpedo, se vjame v jekleni mreži in ne pride do ladje. A zato devajo zdaj na torpede tudi že priprave, ki režejo mreže.

Slika na str. 377. nam pa kaže generala Kuropatkina v Sergijevi lavri v Moskvi. Preden je šel vrhovni poveljnik na bojišče, je šel na božjo pot v to starorusko svetišče. Naša podoba je posneta po dragoceni votivni sliki, ki nam predočuje prizor iz ene najvažnejših dob ruske zgodovine.

vsako leto postavko za raziskovanje vatikanskega arhiva. „Češka ekspedicija“ v Vatikanu obstoji iz dveh uradnikov češkega deželnega arhiva, ki se vsako leto menjujeta v Rimu. Uspehi teh raziskav se hranijo v češkem deželnem arhivu. Odtod so zajeli stvarino za svoje spise Tadra („Kulturní styky Čech s cizinou“), Kollman („O kollektorech komory papežské v Čechách“) i. dr. Zdaj so pa začeli Čehi izdajati te dokumente v celotnem delu „Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia“. Nedavno je izšla že peta knjiga, ki objavlja dokumente izza Urbana VI. in Bonifacija IX. Izdal jo je C. Krofta.

BOJNA LADJA, ZAVAROVANA Z MREŽO PROTI TORPEDOM.

Vatikanski arhiv in slovanski zgodovinarji.

Papeževi arhivi hranijo mnogo dragocenega zgodovinskega gradiva. Že Fr. Palacký je l. 1837. potoval v Rim, da tam išče virov za češko zgodovino. Dasi takrat še ni bil vatikanski arhiv odprt, preiskovalcem, se mu je vendar posrečilo, da je dobil vstop. Pregledal je čez 50.000 dokumentov in okoli 500 jih je prepisal ali ekscerpiral. Uspeh svojega potovanja je priobčil v knjigi „Literarische Reise nach Italien im J. 1837“. Za njim je preiskoval vatikanski arhiv Čeh B. Dudík, ki je izdal dve knjigi „Iter Romanum“ (1855.). Papež Leon XIII. je otvoril arhiv učenjakom, in odslej delajo v njem učenjaki vseh narodov. L. 1886. so organizirali Poljaki preiskovanje poljske zgodovine v vatikanskem arhivu, Čehi pa l. 1887. Češki deželni zbor ima v svojem proračunu

Rihard Kralik.

Zanimiv pojav v zgodovini sodobne nemške književnosti je modroslovec, pisatelj in pesnik Rihard Kralik. Pristranska kritika ga uvažuje seveda manj, nego zasluži, — saj je katoličan! — toda treznemu presojevalcu ni niti treba zavzemati strogokatoliškega stališča; bližje poznanje njegovih del ga bode prikupilo vsakomur, kdor je navajen soditi neodvisno in pošteno.

Dr. Rihard Kralik vitez Meyrswalden je bil rojen 1. oktobra l. 1852. kot sin steklarnarja v Leonorenhain-u v Češkem lesu. Pravoslovje je študiral v Lincu, na Dunaju, v Bonnu in Berlinu ter prepotoval nato Grško in Italijo. To potovanje je zanj velepomembno, ker mu je vnelo navdušenje za staroklasiško kulturo;

dež. predsednik baron Hein, nadvojvoda Leopold Salvator, baron Schwegel, minister Wittek, tržaški deželni predsednik Goess itd. Vse je bilo polno veselja nad dovršenim velikim podjetjem. Zdaj le čakamo, da bo prevrtan tudi predor skozi Karavanke, ki zveže Kranjsko s Koroško.

Naši sliki nam kažeta dva prizora te slavnosti. Na str. 440. vidijo čitatelji, kako se vozijo slavnostni gostje — dobro zaviti v nepremočljive halje, ker v predoru je moko — proti ozaljšanemu vходу. Na str. 441. pa je prizor med sv. mašo. Na slavnostnem odru so odlični zastopniki oblasti: v sredi stoji visoka postava nadvojvoda Leopolda Salvatorja, ob strani je deželni predsednik kranjski baron Hein in drugi zastopniki vlade, avtonomnih oblasti in podjetništva. Med okraski so tudi vrtni stroji, kateri sedaj ne besne več proti skali, ampak mirno gledajo na svoje delo.

Ruska pehota z bicikli.

Rusko-japonska vojska.

Ruse in japonske vojne sile si stoje zdaj nasproti na suhem. Trije japonski armadni zbori pod poveljstvom generalov Kuroki, Nodzu in Oku, ki štejejo skupaj do 298.000 mož, izkušajo Ruse pregnati iz polotoka Ljaotuna, premagati Kuropatkina in ga potisniti iz Mandžurije. Japonci se hočejo polastiti vse Mandžurije in svojo oblast na azijski celini raztegniti kar moči daleč proti zapadu.

Port Artur oblega general Oku. Japonci imajo še izza zadnje vojske s Kitajci natančne zemljevide, katere so njihovi skrivni ogleduhi še izdatno izpopolnili. Kitajcem so pač lahko vzeli Port Artur, a Rusi so ga toliko utrdili, da pojde zdaj mnogo težje, ako ga sploh dobe. Napadi se vrše z morske in s suhe strani. General Oku koplje globoke prekope v stranski smeri z ostrimi ovinki, in v teh prekopih se dobro zavarovane pred ruskimi strelji pomikajo dalje japonske baterije. Za največje obležne topove, ki streljajo čez griče, da jih Rusi ne vidijo, imajo zidane temelje. Pristanišče pa še ni zaprto, in nedavno je

še brza in predrzna križarica „Novik“ z desetimi torpedovkami šla iz pristana in se nepoškodovana vrnila.

Da bi Japonci z naskokom vzeli Port Artur, pač ni mogoče. Kajti portarturske trdnjave so ločene in se raztegajo v široki vrsti ob dobro zavarovanih gričih, tako da bo sovražnik moral vsako utrdbo vzeti posebej, kar ne bo šlo brez velikanskih izgub in krvavih bojov.

Proti severu stoji general Kuroki — sedaj glavni nasprotnik Kuropatkinov. Ruski vrhovni poveljnik je s svojimi štabom v Ljaojanu, in ta ne kaže nikake volje, da bi se dal od japonskega predrznega izzivanja privabiti na negotova tla, kjer bi utegnila njegova armada doživeti težek poraz. Kuropatkin ne gre za trenutnimi uspehi, ampak on ve, da je Kuroki tem slabši, čim dalje gre proti severu. Kuropatkin mu je poslal za hrbet v severno Korejo kozaške oddelke, kateri s predrznimi naskoki napadajo njegove transporte in so vzeli ali uničili že mnogo provianta in municije. General Rennenkampf je poveljnik teh predrznih jahačev.

Doslej je japonska armada prizadela Rusom tri težke udarce na suhem. Od 23. aprila do 1. maja je trajal boj ob reki Jalu pri Tjurenčenu. Ta reka, ki meji Korejo na severu, je delila tudi obe sovražni armadi. Kuropatkin s svojo armado ni šel do nje. Njene bregove je branil general Zasulič. Japonci so si izsilili prehod čez reko. Bil je dolg boj, kateri se je končal s tem, da so Rusi morali opustiti svoje postojanke. Japonska armada je pa šla čez reko. Japonci so po cel kilometer daleč

bredli do pasu in do prsi v vodi in napadali Ruse z divjim fanatizmom. Tako je Kuroki prišel v Mandžurijo in se polastil Fenvančena.

Tu si stojita zdaj nasproti velika sovražnika in drug se boji drugega napasti že skoro dva meseca. Kajti kadar se udarita, bo tekla kri v potokih, in ta bitka bo odločila vojsko za dolgo časa. Kuropatkin se ne premakne iz Ljaojana, Kuroki pa pošilja manjše oddelke semtertje, prednje straže se udarijo tuintam, velike bitke se pa vsak izogiblje.

Med tem so pa Japonci delali na jugu. Vzeli so Njučvan ob izlivu reke Ljao-he, in bombardirali Dalnij, krasno in dragoceno rusko trgovsko pristanišče poleg Port Arturja.

Ko so pred leti Rusi dobili v posest Port Artur, so napravili iz njega popolno vojno pristanišče, Dalnij pa so odločili za trgovski pristan. Izvršitev tega dela so izročili ruskemu inženirju Saharovu. Ko so bili načrti dovršeni, so pričel v poletju 1899 z delom, in 10.000 delavcev je dovršilo tekom 12 mesecev 4,5 km dolgo in 2,5 km široko krasno pristanišče, kjer stane do 50.000 oseb. Dalnij je končna postaja sibirsk

železnice ter postaja prvega reda. Stranska proga drži odtod proti Port Arturju. 123 metrov dolg, iz velikanskih marmornatih čveterokotnikov sezidan „molo“ obdaja 8,5 metra globoki, krasni pristan. Največje ladje so mogle radi najmodernejših naprav nakladati blago neposredno iz vozov ob obrežju idoče sibirske železnice.

Dalnij se seveda ni mogel braniti, ker ni utrjen. Preden so ga Rusi zapustili, so pristaniške naprave večinoma porušili. Tatinske tolpe so pa ropale po krasnem, zapuščenem mestu. Milijoni rubljev so bili izgubljeni z Dalnjim . . .

Japonci so sedaj prodirali k železnici, ki veže Port Artur z Mandžurijo. Portarturski poveljnik general Stössel se je ravnal po geslu: Boj do zadnjega za vsako ped zemlje! Dne 23. maja sta se bila nasprotnika pri postaji Sansilipo. Japonci so se kakor kobilice razgrinjali čez polotok, in vsak dan so dovažale ladje novih čet, ki so jih izkrcavale pri Pecivu.

Druga velika, silno krvava bitka pa je pet dni

Ruski general baron Stakelberg.

besnela pri Kinčovu. Tam, kjer je polotok ljaotunski najožji, je manjši ruski oddelek branil dohod na jug. Rusi so se utrdili za silo s prekopi in z nategnjenimi žicami. Japonski general Oku je pa napadel Ruse z veliko premočjo. Japonci so se zaganjali kakor besni pred ruske topove in puške, ki so vrsto za vrsto sovražnikov metale ob tla. A čez kupe mrličev so drli Japonci vedno naprej. Le v nočni temi je prenehalo streljanje, da se je ob jutranjem svitu ponovilo. V prekopih sta se sovražnika borila mož proti možu. Rusov ni padlo razmerno veliko, a Japonci so žrtvovali v tem boju gotovo 12.000 mož. Slednjič so se polastili utrdb, in Rusi, kar jih je ostalo živih, so se umaknili. Boj je bil tako silen, da sta sovražnika med bitko morala skleniti premirje, da sta spravila s poti kupe mrličev. Drugi dan so Japonci

po trdem boju vzeli Naošao. Dotlej so Rusi vsega skupaj izgubili na suhem 104 topove in 5000 mož.

Listi so poročali, da je vojni svet v Petrogradu pritiskal na Kuropatkin, da mora s svojimi četami hiteti na pomoč Port Arturju, on pa se je obotavljal,

Ruski general grof Keller.

ker je izprevidel, da bi bil to blazen poizkus v sedanjih razmerah. Kaj je na tem resnice, je težko dognati, a Kuropatkin je res poslal generala Stakelberga na jug, da se s štirimi sibirskimi polki, stotnijo kozakov in baterijo gorskih topov prebije do Port Arturja. Uspeh je pokazal, da je imel Kuropatkin bolj prav, kakor pa gospodje v Petrogradu, ki pri varnih mizah premišljujejo vojsko in dele povelja.

Stakelberg je s 30.000 možmi pogumno prodiral in prišel ob železnici daleč proti jugu. Pri Vafandjanu se je vnel dne 3. junija boj, ki je pa ostal brez od-

General Rennenkampf,
poveljnik zabajkalskih kozakov.

ločitve. Dne 14. junija pa so Japonci napadli Stakelberga pri Vafankovu. Japonci so zajeli Ruse pri Telisu, odkoder so se po hudem boju umaknili. Pri Vafankovu je stalo 32 ruskih bataljonov proti 44 japonskim. Boj se je začel 14. junija ob 3. popoldne

z napadom japonskega topništva. Drugi dan je general Oku obšel ruske utrdbe in jih napadel na levem krilu. To je odločilo bitko, ki se je končala s porazom generala Stakelberga. Ruske izgube cenijo na 10.000 mož. A Stakelberg je bil s tem odrezan tudi

General Oku,
poveljnik II. armadnega zbora japonskega pred Port Arturjem.

od ostale ruske armade. Edino, kar je dosegel, je bilo, da so morali Japonci proti njemu poslati čete, ki so imele bombardirati Port Artur, in se je s tem zavlekel napad na trdnjavo.

Tudi vladivostoško brodovje, o katerem se dolgo časa ni mnogo slišalo, je začelo delovati. Admiral

Jamagata,
načelnik japonskega generalnega štaba.

Skrydlov je s tem samim brodovjem preslab, da bi se spuščal v odločilno morskó bitko. Zato poizkušo ovirati prevažanje vojaštva na transportnih parnikih. Napadel je 15. junija v Cungarski ožini parnike „Sadomaru“, „Hitahimaru“ in „Izumimaru“, na katerih

se je potopilo okoli 5000 mož — cel pešpolk s poveljstvom in zastavo! Tako je Skrydlov še isti dan vrnil Japoncem poraz Stakelbergov. Bil je to hud dan, kajti tudi parnika „Kacunomaru“ in „Šikokumaru“, ki sta prišla na pomoč, sta se potopila. Skrydlov je pozval vsako ladjo prej, naj se moštvo uda. Ko so Japonci zavrnilo zahtevo, so Rusi spustili v parnike torpede, ki so jih v nekaj hipih spravili pod vodo z vsem, kar je bilo na njih. Japonsko brodovje pod poveljstvom admirala Kanimura je imelo nalogo, Skrydlova zajeti, a to se mu ni posrečilo.

Na morju so imeli Japonci zadnji čas še nekaj hudih izgub. Pokazalo se je, da mine niso nevarne le Rusom, ampak ravno tako tudi Japoncem. Več japonskih ladij je zavozilo na te strašne morske pasti in se potopilo. Najhujši udarec za japonsko brodovje je bil, da sta se potopili veliki vojni ladji „Hacuse“ in „Šikišima“. To je bilo maščevanje ruskih min za pogubo „Petropavlovka“.

General Nodzu,
poveljnik tretje japonske armade.

Na Ruse pa preži še ena nevarnost: Kitajska je vedno bolj nezanesljiva. V Mandžuriji so mnogoštevilne hunhuške tolpe, katere vodijo kitajski častniki. Kitajski general Ma, kateri ima velik vpliv v „nebeškem cesarstvu“, je vrhovni poveljnik teh čet, ki izkušajo Rusom za hrbtom škodovati na vse možne načine. Trgajo brzojavne zveze, podirajo mostove, napadajo vlake. Kozaki se bore s temi drznimi jahači. Prav verjetno je, da se je ruski car obrnil že do francoske in do nemške vlade, da naj nastopita s silo proti Kitajski, ako se dvigne tam splošni upor v korist Japonski.

Naše slike nam kažejo prizore z bojišča. Str. 424. je vhod v cesarsko palačo v Söulu. Kmalu potem, ko so zasedli Söul Japonci, je nastal v cesarski palači velik požar, ki je uničil velik del poslopja. Prevozni parnik na Bajkalskem jezeru (str. 433.) je tako dolg, da gre lahko vanj ves železniški vlak. S svojo

ogromno težo služi ta parnik tudi kot ledolomec. Na naši sliki vidijo čitatelji, kako se lomi led pod njim. Ko je prenehala zima, so Rusi vzeli železniški tir, ki je bil položen čez led, in začeli vlake prevažati čez jezero s takimi parniki.

Svetovna razstava v St. Louisu. Ko divja vojska v Aziji, pa se vrši v Ameriki ravnokar delo mirnega napredka. Dne 1. maja je bila otvorjena svetovna razstava v St. Louisu. Louisiana, ki je več kot štirikrat večja od naše države, se je krepko razvijala, in njeno glavno mesto St. Louis, pred kratkim še ubožna naselbina, je postalo vladar Misisipijev. Sedanja razstava je stala 25 milijonov dolarjev, 2100 oral meri razstavišče, do dveh tretjin pokrito s poslopji. Američani hočejo v St. Louisu prekositi vse dosedanje svetovne razstave.

„Elektra.“ V Nemcih vzbuja v zadnjem času kaj mnogo pozornosti tragedija „Elektra“, katero je spisal nemški dramatik Hugo v. Hofmannsthal. O tej imenitni drami piše dr. Hermann Ubel v eni zadnjih številk dunajske revije „Die Zeit“ med drugim nekako sledeče: „Hofmannsthalova pesnitev je napram Sofoklovi ravno tako samostojna, kakor ta napram tragedijama, kateri sta pred Sofoklom spisala Ajshin in Evripid; toda ona se v gotovih točkah tesneje oklepa Sofoklove „Elektre“ kakor pa poslednjih dveh. Kdor Hofmannsthalu očita revno fantazijo, ker je to že tolikokrat obdelano tragično snov na novo obdelal, ta le s tem dokazuje, da živimo v času, ki nima dovolj smisla za pravo bistvo vzviše-

nega pesništva. Hofmannsthalova pesnitev ne kaže nikakih znakov starožitnosti; ni je besede o Mikenah in ne o Argu; dekle prisegajo pri Bogu in ne „pri Zenu“; dejanje se ne vrši v nikakem določenem času, ne zahteva nikakih kostumov, marveč je vedno primerno — in mi ga gledamo s trepetom . . .“

I. D.

Trinajstleten umetnik. V Parizu vzbuja veliko pozornost trinajstleten poljski deček Tade Styka. Njegov oče je znan slikar, in tudi sin je razstavil že večkrat svoje slike, ki kažejo izredno nadarjenost.

Jean Léon Gérôme, sloviti francoski slikar in kipar, je umrl v Parizu v 80. letu svoje starosti. Zvečer je bil še pri banketu v „Institutu“, zjutraj je bil mrtev. Njegove najbolj znane slike so: „Gladiatorji stopajo v cirkus“, „Cezarjeva smrt“, „Fryne pred sodiščem“, „Alkibiad pri Aspaziji“. Med kipi je znana skupina „Anakreont, Bacchus, Amor“.

Monakovska secesija je dovršila svojo pomladno razstavo. Poleg 109 slikarjev je razstavilo svoja dela 35 slikaric. Prevladovala so pokrajine, kmečke slike in portreti.

Prebivavci New-Yorka po narodnosti. New-York je kosmopolitično mesto; največ prebiva v njem tujcev. Samih Ircev je ondi 800.000; v nobenem mestu na Irskem jih ni toliko. Italijanov stanuje v New-Yorku več nego v Neapolju, ki je najbolj obljudeno mesto na Apeninskem poluotoku; Mažarov je ondi več, nego v Budim-Pešti. New-York bi bil lahko prestolnica zamorcev, ker prebiva v njem 80.000 črnokožcev, mogel bi biti tudi drugi Jeruzalem, ker živi v njem okolo 300.000 Izraelovih otrok.

S SVETOVNE RAZSTAVE V ST. LOUISU: RAZSVETLJAVA PONOČI.

delu. V svojem zadnjem delu, posvečenem obrani Finske, kliče Rusom: Pred vsem moramo podati roko od nas podjarmljenemu slovansk. bratu in ga vzdigniti iz ponižanja, v katerem ga držimo.“

Seveda Poljaki častijo spomin tega moža, ki je v ruskem jeziku tako jasno izrekel njihove želje. In profesor Zdziechowski, po katerem smo posneli te vrstice, pravi: „Njegova smrt zbuja v nas žalostne odmeve; kdo — vprašujemo — nam nadomesti tega moža po duhu božjem, ki je z mogočnim glasom karal greh svojega naroda, ključ k pokori in k izpreobrnitvi?“

Dr. E. L.

† A. P. Čehov.

V noči na 2. julija st. sl. ob treh popolnoči je umrl v Badenweilleru Anton Pavlovič Čehov, vsemu slovanskemu svetu znani najizvrstnejši novodobni ruski pisatelj, o katerem je pred kratkim pisal tudi „Dom in Svet“. Dolga bolezen — jetika, kateri je podvržen ves rod Čehov in od katere se je zdravil tudi pokojnik v inozemstvu — bolezen, kateri je trepetno sledila vsa Rusija, se je končala s srčno kapjo. Poslednje težavne dni je preživel Anton Pavlovič s svojo ženo, znano igralko Th. L. Knipper-Čehov; na njenih rokah je v miru zaspal.

V A. P. Čehovu je izgubila novejša ruska literatura glavno svojo moč; kajti L. N. Tolstoj ni sin sedanjega veka. Podajem torej tu glavne podatke iz njegovega nedolgega, a plodovitega življenja.

Anton Pavlovič je bil rojen dne 17. jan. l. 1860. v Taganrogu. Najprej se je učil v taganroški gimnaziji, ki ima, kot ruske gimnazije sploh, dveletni pripravljalni tečaj. Dokončavši gimnazijski tečaj je vstopil v najstarejšo rusko vseučilišče v Moskvi, da študira zdravilstvo. L. 1884. je dokončal medicinske študije s pravom zdravnika. Pa A. P. nikoli ni izvrševal zdravniškega poklica, tudi državne službe nikoli ni sprejel. Literarne svoje poizkuse je A. P. začel priobčevati še kot dijak moskovskega vseučilišča. Njegovi prvi proizvodi so izhajali v humorističnih listih „Budilnik“ in „Oskolki“. Te kratke spise je podpisoval A. P. s psevdonimom „Antoša Čehonte“. Od humoristike je prešel A. P. kmalu k povestim, katere se zovejo po njem značilno „razskazi à la Čehov“. Njegove prve leposlovne proizvode je priobčevala „Peterburgskaja Gazeta“, katera mu je tiskane vrste prva začela plačevati po 7 kopejk! Končno pa je sprejel A. P. sedanji lastnik in izdajatelj največjega in najspretnjšega ruskega dnevnika „Novega Vremena“ A. S. Suvorin. „Jaz tiskam vse, kar napišete“, mu je rekel, „in vam bom plačeval dražje, nego vsi dosedanji vaši gospodarji“. . . Tako ima Suvorin - oče zaslugo, da je o pravem času pomagal A. P. iz bede ter ga ohranil ruski književnosti. Prvi zbornik Čehovih „razkazov“ je izšel l. 1886. Leta 1887. pa je izšel drugi zbornik „V mraku“ („V sumrakah“), kateremu je Akademija

znanosti prisodila nagrado Puškinovo. Odslej je Čehov slaven in priznan pisatelj.

Prvi dramatični proizvod, s katerim je nastopil Čehov na gledališkem odru, je bila enodejanska burka „Medved“. Prošlega leta pa je moskovski „Hudožestvennij teater“ predstavljal poslednji dramatični proizvod A. P. „Višnjevi sad“. — S to predstavo je ruski literarni svet združil tudi 25letnico književne delavnosti Čehove, o kateri je poročala tudi slovenska beletristična kronika Mir prahu Antona Pavloviča! Ta veliki talent zasluži, da se Slovenci podrobneje zanimajo zanj. Truplo so prepeljali v Moskvo.

Prof. Štifter.

Dimitrij Ivanovič Mendelejev. Slavni ruski kemik, o katerem je pred leti že obširneje pisal „Dom in Svet“, je praznoval dne 9. febr. t. l. svojo sedemdesetletnico. Mendelejev je sin mrzle Sibirije. Njegova mati, revna, neizobražena, je vse storila, da pridobi svojemu sinu višjo izobrazbo. Dimitrij Ivanovič se jej je izkazal hvaležnega, ko je, stoječ na vrhuncu svoje slave, l. 1887. posvetil eno svojih najboljših znanstvenih del — svoji materi. Njegova „Počela kemije“ so prevedena skoro na vse kulturne jezike. Največje zasluge ima kot preiskovavec kemičnih prvin.

Pesnik iz carske rodbine, veliki knez Konstantin, je praznoval svojo književno 25letnico. Ob tej priliki je docent Protejkinskij v javnem predavanju analiziral njegove pesmi.

Konec umetnice. V Parizu se je nedavno ruska umetnica Ivanova obesila — vsled gladu. Listi ji zdaj pišejo vroče nekrologe in kažejo do nje velike simpatije — prepozno.

Rusko - japonska vojska.

Nekaj mesecev zdaj že igrata šah Kuropatkin in Kuroki. Nasproti sta si postavila svoji armadi in vsak izmed njiju premika svoje čete naprej, na levo in na desno, da bi dobil primerno postojanko, iz katere bi mogel zadati nasprotniku smrtni udarec. Kuropatkin še zdaj ni dovolj močan, da bi si mogel želeči odločitve. Zato se pomika počasi nazaj, a nikjer brez boja. Japonci so pa tudi spoznali, da jim prehitro prodiranje utegne postati nevarno, in se pripravljajo z veliko previdnostjo k velikemu udarcu. Tudi deževno vreme je obe armadi zadržalo. Deževje je preplavilo južno Mandžurijo, reke so izstopile in armadi sta obtičali v blatu.

Rusi stražijo z največjo pazljivostjo svojo železnico, ker na tej niti visi njihovo življenje. Čete Hunhuzov in Kitajcev, ki jo izkušajo razdreti, pa skrbno zasledujejo in kaznujejo s smrtjo vsak tolovajski poizkus. Ob postajah vise kletke, v katerih so v svarilo razobešene glave kaznovanih tolovajev.

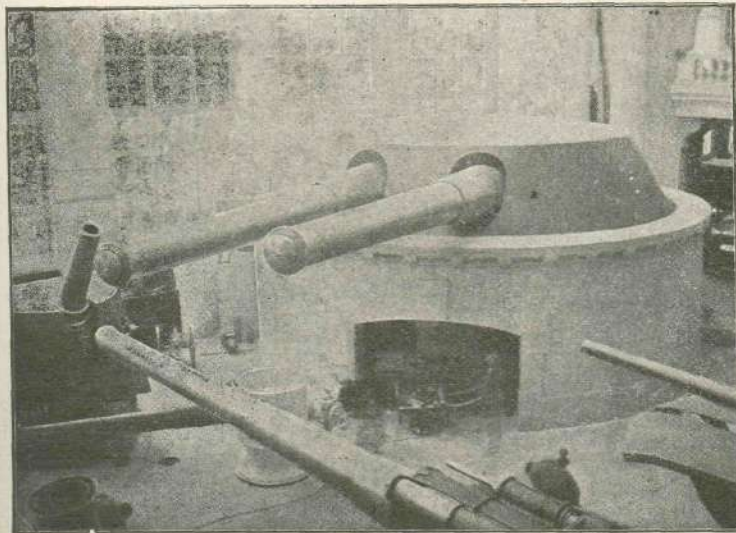
Ruske čete so se umikale proti glavnemu tabo-rišču Kuropatkinovemu v Ljaojanu, braneč prelaz za prelazom, mesto za mestom, da bi zadržale sovražnika in pridobile časa. Stakelberg se je bil vrnil od svoje brezuspešne poti na jug in se je združil z ostalo rusko armado. Dan za dnem se bijejo manjši boji med prednjimi stražami, katere odpošiljajo od obeh strani naprej, da poizvedujejo o nasprotnih silah.

Večja bitka se je vnela za Kajpin 9. julija, kjer so se Rusi, močni 30.000 mož, dobro utrdili. A po kratkem boju jih je japonska premoč prisilila, da so zapustili mesto. S tem so pa dobili Japonci prosto pot do Njučvana in njegovega pristanišča Inkova.

Natančnejših vesti je težko dobiti z bojišča, kajti oba nasprotnika strogo pazita, da časniki ne izdajo njihovi skrivnosti. Od večjih bojev zadnjih dni je znano to, da je general Keller napadel Japonce v Motjenskem prelazu, a se je moral umakniti po težkih izgubah.

Vroč bitka se je vnela 25. julija pri Dašičavu. To je važna postaja ob železnici, ki veže Ljaojan s Port Arturjem in ima odtod stransko progo v Inkov, pristanišče Njučvana. Rusi so napadli japonske postojanke vzhodno od Dašičava. Boj je trajal štirinajst ur. Od začetka so bili Rusi močnejši. A ko je z gričev začelo streljati desno japonsko krilo, so se morali Rusi umakniti. Izgube so na obeh straneh velike. Delovalo je največ topništvo, katerega kroglice so zemljo čisto razrile na bojišču.

Proti jugu pa napadajo Japonci utrdbे pred Port Arturjem. Z velikimi izgubami so jih nekaj že vzeli. Slika na str. 500. nam kaže, kake so te utrdbе. Toliko je gotovo, da Kuropatkin ne more priti Port Arturju na pomoč. Vprašanje je, ali se bodo mogle te trdnjave držati, dokler se ne odloči boj med velikima armadama.

Model dvotopnega stolpiča na portarturski utrdbi.

Zjutraj dne 23. junija so ruske križarice z oklopniciami šle iz portarturskega pristanišča. Admiral Togo jih je napadel. Boj je trajal od 3. ure popoldne do 4. ure prihodnjega popoldne. Ker je hotel Togo odrezati rusko brodovje od pristanišča je ruski poveljnik admiral Withöft ukazal, da se je vrnilo v pristanišče. Japonci so nato s suhega in od morja ponavljali svoje napade, ki so jih pa Rusi vedno

Maršal Ojama,
vrhovni poveljnik vse japonske armade.

odbijali. Zadnje dni se o brodovju admirala Toga ni slišalo nič, najbrže mora popravljati svoje ladje.

Admiral Skrydlov pa z vladivostoškim brodovjem pridno lovi japonske ladje. Napadel je celo Genzan v Koreji ter ga bombardiral; ruske granate so zapalile tam japonsko vojašnico. Podadmiral Bezobrazov izpolnjuje drzno ukaze glavnega poveljnika.

Naša slika str. 509. nam kaže prehod japonskega oddelka skozi reko Jalu dne 1. maja. Japonsko vojaštvo je moralo bresti daleč po vodi, da napade na drugi strani ruske utrjene postojanke. Silno krvavi boj se je končal s porazom ruskega generala Zasuliča. Na str. 507. pa je model topniškega stolpa iz Port Arturja. Da je top zavarovan proti sovražnim strelom, je skrit v jeklenem stolpu. Sovražna krogla, ki prileti v stolp, odleti od njegove okrogle stene brez škode.

Japonski cesar je poslal na bojišče kot vrhovnega poveljnika vseh japonskih čet in podkralja pribojevanih pokrajin maršala Ojama. Ta je bil na sedanjem bojišču že v japonsko-kitajski vojski ter se je odlikoval kot

ULICA V LJAOJANU, GLAVNEM TABORU GENERALA KUROPATKINA.

drzen vojščak. Postave je majhne in zabuhle glave, lica so mu razorana od kozâ. Kdor ga prvič vidi, bi mislil, da ne zna do pet štefi. A kratek pogovor prepriča vsakoga o izrednih zmožnostih tega na videz tako neokretnega moža.

K Petrarkovi 600-letnici.

Italija je praznovala dné 20. julija t. l. 600-letnico po rojstvu enega svojih največjih pesnikov. Francesco Petrarca, z lovorom venčani pesnik zgodnje renesanse, eden najglobljih lirikov svetovnega slovstva, v katerem se zrcalijo vse prednosti in vse napake one dobe, v kateri je bila Italija raztrgana po notranjih bojih, papeštvo prisiljeno bivati v prognanstvu, ko so se začeli krščanski nazori mešati s poganskimi in ko je v književnost začela prodirati ljudska italijanska govornica, dotlej potiskana v kot od gosposke latinščine — ta zgodnji cvet mladega slovstva je tudi za Slovence važen, ker je podal Prešernu ne le vzorec oblike, ampak tudi snov za marsikatero njegovo pesem. To razmerje med Prešernom in Petrarcom hočemo drugi pot natančneje zasledovati: Danes se ozrimo le nekoliko na Petrarkovo življenje!

Oče in mati sta sledila papeškemu dvoru v Avignon z mnogimi Italijani, in tam je mladi Petrarka spoznal trubadursko in provensalsko pesništvo. Oče, notar po poklicu, je iz sina hotel narediti pravnika. Petrarka se je res učil prava, a ves prosti čas je posvetil pesništvu. Mladi pesnik je začel opevati „madono Lavro“, v kateri je poosebljeval ženski ideal, kakor ga je ustvaril viteški kult srednjega veka. Bil je ognjevit, južne narave, in njegova ljubezen gotovo ni le platonična. Naglo je postal slaven. Pozneje ga vidimo na papeškem dvoru v cerkveni službi, in italijanski knezi ga vabijo na svoje dvore, da se ude-

ležé slave njegovega imena. On pa peva o Lavri, o njeni lepoti in kreposti, a njegova izpočetka čustvena ljubezen se vedno bolj povzdiguje in očiščuje.

V tri dele se dajo razdeliti njegove poezije: Soneti in canzoni „In vita di madonna Laura“ so pesmi ljubavnega hrepenenja, polne žive domišljije in neizcrpne v pesniškem izrazu Lavra umrje, in Petrarka peva pesmi „In morte di madonna Laura“. Na mesto čutnega hrepenenja začne stopati razmišljanje. Posvetna ljubezen, očiščena od trpljenja in smrti, išče višjih vzorov; ženski ideal se vedno bolj razliva v podobo mile kreposti in svete čistosti, dokler pesnik ne najde najvišjega ideala v Materi božji, in vsi akordi njegove pesniške duše se zlijejo v najkрасnejši spev cele zbirke, v mogočno marijansko himno: „Vergine bella, che di Sol vestita . . .“

Tretji del so pa „Trionfi“, v katerih združuje v eno celoto misli in občutke, raztresene po prejšnjih sonetih in pesmih v „Canzonieru“. Silno čustvenost, ki zveni iz njegovih sonetov, hoče tu spraviti v sklad z božjo postavo, tako da slednjič res vsa pesniška zbirka kaže pot od zemskih strasti do večne sreče. Človek je v mladosti ves podvržen čutnosti, katere se najbolj kaže v ljubezni. A pozneje vidi, da v tem vživanju in hrepenenju ne najde popolne sreče, se začne boriti proti čustvenosti in jo zmaga z zdržnostjo in čistostjo. Ko se pa tako bori, ga prehiti smrt, ki izenači vse, zmagovavce in premagane, in jih vzame s sveta. A smrt vendar ne vzame človeka vsega s sveta: Ostane spomin velikih mož, ki so s svojimi deli smrti oteli vsaj en del svojega bitja, ki živi dalje v slavi. A tudi ta slava zamrè in ne zadošča človeškemu srcu, ki ne najde drugod popolne utehe, kakor da se raduje v Bogu in vekomaj živi pri njem. Tako si torej slede „Trionfi“: Ljubezen najprej zmaguje nad človekom, a njo zmaga čistost; smrt pa triumfira nad obema; slava zmaguje smrt;

RUSKE VOJAŠNICE V MUKDENU.

visna od sodelavcev. Mi bi želeli listu nepristranskih in inteligentnih sodrušnikov, ki bi podajali v „Slovanskem Přebledu“ pravo sliko slovanskega kulturnega življenja!

Poljski pesnik grof Adolf Mostowski je umrl nedavno na svojem gradu Mytniku, star 65 let. Izdal je dva zvezka poezij in več iger, ki so jih večkrat predstavljali. Bil je zelo izobražen mož in je dobro poznal tuje literature. Na svojem domu je rad zbiral literate, da so razpravljali o umetniških vprašanjih. Nabral je precejšnjo galerijo poljskih slik.

Rusko - japonska vojska.

Prošli mesec je bil na bojišču zelo krvav. Poletje se nagiba h koncu, Japonci mislijo na zimo in se je bojé. Zato bi radi zmagali čim najhitreje in pospešujejo vojsko, kolikor mogoče. A stvar je mnogo težavnejša, nego so si jo bili predstavljali izpočetka. Njihov načrt je bil: Port Artur vzeti, rusko armado

Japonski admiral Kamimura.

potolči, prodreti do Bajkalskega jezera in v Sibiriji diktirati Rusom mirovne pogoje. Do 23. avgusta mora pasti Port Artur, je dejal japonski cesar. Potem se oblegajoča armada združi z mandžursko,

s svojo premočjo premaga Kuropatkina in vrže vso rusko moč iz Mandžurije. Gotovo lep načrt!

A Port Artur ga je pokvaril. To orlovsko gnezdo noče pasti. Namestu da bi zdaj šla kvan-

Ruski minister Pleve,
umorjen dne 28. julija. l. 1904.

tunška armada 100.000 mož po portarturski zmagi Kurokiju na pomoč, godi se ravno nasprotno: Japonci morajo slabiti svojo mandžursko armado, da pošiljajo pomoč oblegavcem Port Arturja. Steselj odločuje položaj. Kuropatkin pa le še čaka; čim dalje čaka, močnejši je, čim dalje pa Japonci napadajo Port Artur, tem slabši so. Trije dogodki so važni v prošlem mesecu: Uničenje ruskega portarturskega brodovja, junaška bramba portarturske posadke in zблиžanje ruskih in japonskih armad pri Ljaojanu, kjer mora priti do odločilne bitke.

Ves mesec so se ruske prednje čete počasi umikale v Mandžuriji, ne prepuščajoč nobene postojanke brez boja, med tem, ko se je Kuropatkin v Ljaojanu vedno bolj utrjeval in pripravljaj.

Dne 25. julija so Rusi po tridnevnem hudem boju zapustili Dašičao ob železnici od Inkova do Ljaojana. Stalo je 30.000 Rusov proti 100.000 Japoncem. Vsled tega je zdaj Inkovsko pristanišče za Japonce varno, in tu izkrcavajo velike množice vojaštva in

vojnih potrebščin. Japonci so prodirali ob železnici dalje do Hajčena med neprestanimi boji. Kuropatkin tega prodiranja na jugu ni mogel zabraniti, ker se je moral varovati, da ga Kuroki od vzhoda in severa ne obide ter ne zapre železnice na Mukden, kar bi bil zanj smrtni udarec.

To je pa Kuroki v resnici nameraval. Dne 30. julija je napadel oddelek generala Kellerja, ki je bil zasedel Janzelinski prelaz 25 angleških milj od Ljaojana. Cel dan je trajal boj, ki se je obnovil pri jutranjem svitu; general Keller je padel v junaškem boju. Ko je hrabri general Keller videl, da je zajet, je vzel

armade tako počasi prodirajo zdaj že dva meseca, Rusi se pa ravno tako počasi umikajo na Ljaojan, kjer je središče. Na poti tje je bil od 2. do 4. avgusta vroč boj pri Hucjadzi. Rusi so porazili cele vrste prodirajočih Japoncev, a nastale vrzeli so takoj izpolnili sledeči oddelki. Po tridnevnem boju so se Rusi zopet umaknili. Na jugu so se umikali od Hajčena čez Anšančan.

Ves mesec je vzdrževal Port Artur besne naskoke Japoncev. Okoli Port Arturja je dobro zavarovan pas izvrstnih utrd, skozi katerega ne morejo Japonci prodreti. Dne 13. julija so porabili Japonci

OTVORITEV „ALJAŽEVEGA DOMA“ V VRATIH.

praporščaku zastavo in skočil naprej v sovražne vrste. Vojaki so mu sledili. Vse naokoli je bilo zaštevano z japonskimi topovi. Granata je udarila poleg Kellerja in kos ga je težko ranil. V dvajsetih minutah je bil mrtev. Rusi so se umaknili z velikimi izgubami. Padlo je 1000 mož in 29 častnikov. Japonske izgube so pa bile še večje. Tako se je vedno bolj ožil raztegnjeni lok, katerega so položili Japonci okoli glavne ruske armade. 31. julija in 1. avgusta je padlo zopet mnogo Rusov pri Tomučenu. V teh bojih je trpelo vojaštvo od strašne vročine. Od napora in žeje je mnogo vojakov na obeh straneh zblaznelo. Vse tri japonske

vse svoje sile za naskok šli po tisočih v smrt, a niso mogli omajati poguma oblegani posadki. Njihovi napadi so bili namerjeni na dveh krajih proti Zlati gori. Sedem burnih naskokov so Rusi odbili zapored pri Junilazu, petkrat so naskočili Japonci Zlato goro, a vsakokrat so odleteli nazaj z velikimi izgubami, brez pušk, kap in tudi brez čevljev. Sedem tisoč jih je obležalo na bojišču.

Naslednjega dne so bili naskoki še hujši. Ruski vojaki niso niti za minuto zapustili okopov in topov ter odbijali napad za napadom. Zgodilo se je, da so od utrujenosti zaspali pri topovih ali padali v ne-

zavest, a svojega mesta niso zapustili — Dne 15. in 16. julija so bili boj za Volčjo goro. Ta gora stoji izven utrdbe. Ž njo so Rusi svojo črto preveč raztegnili, vsled česar je tudi niso mogli obdržati. Po dvanajdnem boju so jo dobili Japonci, a bili so od boja tako utrujeni, da niso mogli zmage izrabiti, in Rusi so se srečno umaknili v utrdbe.

Zanimivo je to, da so bili japonski vojskovodje tako gotovi svoje zmage, da so že dne 13. julija poslali mikadu brzojavko, da je Port Artur padel. To brzojavko smo čitali seveda takoj v angleških listih . . .

Dne 17. julija ob 2. uri ponoči se je vrglo nad 60.000 Japoncev na 13. polk ruski, hoteč ga iznenaditi. Prišlo je 12 Japoncev na enega Rusa. Borili so se mož proti možu z bodali, kamni, z vsem, kar jim je prišlo v roke. Bila je tema, in Rusi so zagnali napadavce z utrdbe. Spodaj so se zbrali k novemu napadu, a bili zopet odbiti. Zdaj so dobili Japonci na pomoč novih praporov. Bilo jih je toliko — piše Nemirovič Dančenko —, da so pokrivali celo goro. Brodeč po krvi svojih padlih tovarišev in gazeč trupla mrtvih so napadli tretjič. Bil je grozen napad, in že so Japonci klicali svoj zmagavni klic: „Banzaj!“ Tega napada 13. polk ne bi bil vzdržal, a prišel je na pomoč 14. polk, ki je z bajoneti metal napadavce z gore, da so znak padali v dolino. V tej drugi bitki je padlo do 10.000 Japoncev. Ruski general Fok, videč z utrdbe kupe mrličev, je rekel: „Če pade Port Artur, Japonci ne bodo imeli ljudi, da ga zasedejo!“

Tako je šlo dalje skoro dan na dan. Od 26. julija zjutraj so Japonci tri dni napadali obrežne utrdbe, in admiral Togo je podpiral napad z vojnim brodovjem. Začetkom avgusta zopet napad za napadom s suhega in z morja.

Ruskemu brodovju ni bilo več obstanka v pristanišču. Kajti ni smelo čakati, da Japonci s svojimi topovi začno streljati s suhega v pristanišče, ker bi bili v tem slučaju razbili celo ladjevje. Zato je sklenil admiral Vitheft, da za vsako ceno odplove iz pristanišča, prodere japonsko vrsto in se združi v Vladivostoku s Skrydlovom. Dne 10. avgusta zvečer je šlo rusko brodovje na morje — na slepo srečo. A japonsko brodovje je zastavilo Rusom pot in vnela se je morska bitka, najbolj krvava in najbolj grozna v sedanji vojski. Japonci so rusko brodovje razkropili, da ni moglo izvršiti svojega namena. Admiral Vitheft je bil ubit na „Cesarjeviču“, mnogo ladij se je potopilo. Nekaj se jih je rešilo v nemško pristanišče Cintau, le hitri „Novik“ je ušel k otoku Sahalinu, kjer so ga uničile japonske granate. Po mednarodnem pravu pa so morale poškodovane ladje v nevtralnih pristaniščih biti razorožene. Česar torej ni uničil Rusom boj in česar ni potopilo morje, to je postalo za boj nerabno. Tak je bil konec portarturskega brodovja!

Vkljub temu pa ni upadel pogum posadki v trdnjavah. Rusi so obdali utrdbe s podkopi, nabitimi z razstrelili. Ti podkopi so z žicami zvezani z utrdbo, in kadar pride sovražnik na podkopano mesto, vžge poveljnik trdnjave podkope z elektriko, in vse zleti v zrak. Ti podkopi so prizadejali grozne izgube Japoncem. Celi bataljoni so zleteli v zrak, ostali napadavci pa so pobegnili v divjem neredu. Vkljub temu, da so v enem tednu postreljali Japonci 50.000 projektilov v utrdbe, niso dosegli večjega uspeha. Okoli trdnjave leži na tisoče mrličev, ki okužujejo zrak. A zdi se, da Japonci računajo s še večjimi izgubami, kajti japonska vlada je poslala v Mandžurijo 10.000 posod, da shranijo vanje pepel svojih mrličev, ki bodo še padli v boju. Zdaj obstreljuje Port Artur 100.000 mož s 500 topovi in 50 možnarji.

Ker je Rusija začela preganjati angleške in ameriške ladje, ki dovažajo proti mednarodnemu pravu Japoncem vojnih potrebščin, je prišlo do diplomatskih prask, ki pa za zdaj nimajo nevarnih posledic.

Pa Rusija nima sovražnikov le zunaj, ampak tudi v svoji sredini. To je pokazalo grozno zločinstvo dne 28. julija, ko je bomba napadavca umorila ministra notranjih poslov Pleveja. Dolga vrsta anarhiških zločinstev se vleče skozi rusko zgodovino poslednjih dni. Odkar je car Aleksander II. izdihnil, razmesarjen od bombnih koscev, je vedno na novo anarhiško zločinstvo iskalo žrtev svojemu sovraštvu. Padel je Plevejev prednik Sipjagin, ustreljen od dijaka, padel je učni minister Bogoljepov. Atentati na kneza Galicina, guvernerja kavkaškega, na guvernerja Wahla v Vilni, Obolenskega v Harkovu, na generala Andrejeva in pred kratkim na finskega guvernerja Bobrikova so še v žalostnem spominu. In zdaj je morivčeva roka umorila tudi njega, ki je bil glava ruske vlade! To je delo onih revolucionarnih elementov, ki hočejo streti ruski absolutizem in uvesti vladu po zapadnih vzorcih. Ko se je vozil minister Pleve na kolodvor, je vrgel neki Sazonov bombo pod voz, ki je umorila Pleveja in ranila mnogo ljudi. A to ni dovolj revolucionarjem, kateri so na shodih in v časopisju izven Rusije izjavili, da bodo nadaljevali ta zločinstva, dokler ne pade carstvo . . .

Med tem pa, ko gromé topovi in pokajo bombe, je pa porodila carinja prestolonaslednika. Dne 12. avgusta je bil rojen prvi sin carja Nikolaja II., ki so ga krstili za Aleksaja. Veselje v Rusiji je tem večje, ker sta doslej imela car in carinja le štiri hčere.

Spomini po A. P. Čehovu.

Torej ga ni več mej nami, milega, blagega, plemenitega Antona Pavloviča Čehova! Njegov pogreb se je vršil v Moskvi 9. julija st. sl., pogreb, kakršnega do zdaj še nisem videl in ga menda tudi nikoli več videl ne bom. Kako veličasten, velikanski je bil ta

pilijo umotvore. Lessing hoče poznati pesnika po tem, kaj je prečrtal. Po besedah Krasiškega je dovršenost to: objaviti ljudem v obliki navdihnjenja to, kar smo v potu čela skozi leta v sebi nabrali. Tako bo pri vseh pesnikih, samo da vsi ne odpirajo oken do svojih delavnic. A. V.

Kajkavščina. V „Universitetskih Izvestjih“ kijevskih je priobčil A. M. Lukjanenko razpravo o kajkavskem narečju. Pisatelj razpravlja najprej o ozemlju in razširjenosti kajkavščine, potem o njeni zgodovini in o kajkavskem slovstvu, in slednjič o njenem izvoru in o mestu med drugimi slovanskimi narečji.

Kulturna zgodovina jugoslovanska. V „Učebnih zapiskih imperatorskago kazanskago universiteta“ smo našli sestavek „Očerk kulturnoj istoriji južnyh slavjan“. V poglavju „Usvojenje i pererabota hrišćanskih idej massoj“, sestavljenem po zapiskih pokojnega T. N. Smirnova (umrl 28. maja 1904.), se popisujejo zlasti prazne vere, oziroma ostanki baje-slavnih nazorov, ki se nahajajo v ljudskih pravljičah in pesmih. Pisatelj se je največ oziral na Bolgare, potem na Srbe.

Rusko - japonska vojska.

V Mandžuriji je zadela Ruse huda nesreča pri Ljaojanu. Kuropatkin se je bil utrdil v svojem glavnem taborišču in je tu zbral vso svojo moč. Previdno, korak za korakom, so se mu bližale tri japonske armade, ki so ga hotele obkoliti. Od juga sta se bližala Nodzu in Oku, od vzhoda je pa prodiral Kuroki, da odreže Kuropatkina na severu. V vednih bojih z manjšimi ruskimi oddelki je Kuroki prišel do reke Tajce, katera teče za Ljaojanom. Dan na dan so bili na raznih krajih krvave bitke, katerih uspeh je bil ta, da so bili Rusi vedno bolj potisnjeni okoli Ljaojana. Japonci so mislili, da bodo Ruse tu tako premagali, kakor so pri Sedanu Prusi zajeli Francoze pod Napoleonom III., ko se je morala vdati vsa francoska armada. Nevarnost je bila res velika. Od 25 do 27 avg. je besnel krvav boj 23 angl milj južno od Ljaojana. Dne 30. avg. so pa že napadali Japonci Ruse v bližini Ljaojana, in ta boj se je razvil v veliko, odločilno bitko, katere konec je bil ta, da se je morala dne 3. septembra vsa ruska armada umakniti iz Ljaojana in hiteti proti severu, da jej Kuroki ne prereže zveze z Mukdenom, kar bi bil uničujoč udarec za Ruse. Rusi so v naglici vzeli s seboj, kar so mogli, a velika skladišča v Ljaojanu so zažgali, da ne pridejo v roke Japoncem.

To je bil za uničenjem portarturskega brodovja pod Vitheftom najhujši udarec za Ruse. Ker je imel Kuropatkin za hrbtom reko Tajce, je bilo umikanje tem težje. Trupla mrtvih konj so zajezila reko, in po

njih so kakor po mostu hiteli Rusi čez vodo, da jih Kuroki ne prehitijo. A mrtva trupla niso vzdržavala teže, pešci in jezdecji so padali, a vse je hitelo naprej, da se reši. Kuropatkin je z največjo skrbnostjo izvel to umikanje, da je rešil armado popolnega poraza. Tudi sam je bil v največji nevarnosti, dva konja sta se zgrudila pod njim. Dne 4. septembra so bili Japonci že gospodarji Ljaojana.

Japonci so hoteli zdaj rusko armado uničiti na poti v Mukden. Kuroki je v brzih pohodih prodiral ob vzhodni strani, da zastavi ruski armadi pot. Pri Jantaju je prišlo zopet do bitke, v kateri so Rusi odbili Japonce in si oprostili pot.

Izgube na obeh straneh so bile velikanske. Japonsko uradno poročilo pravi, da je padlo v bitki pri Ljaojanu 17.539 Japoncev. Ruske izgube so bile še mnogo večje.

Vendar Japonci niso zadovoljni s tem uspehom, ker se jim ni posrečilo, da bi Kuropatkina zajeli. Zato je japonski glavni poveljnik Ojama, zmagavec pri Ljaojanu, prosil, da mu pošljejo iz Japonske še četrto armado.

Vojske torej še dolgo ne bo konec.

Okoli Port Arturja divja boj vedno naprej. Odkar je rusko brodovje uničeno, je japonskim ladjam prosto. da plovejo okoli njega in odrežejo trdnjavi promet na morju. Samo v pristan še ne morejo, ker jim to branijo topovi z utrdb. Pač pa večkrat kaka kitajska džunka uide skozi krog japonskih vojnih ladij in pripelje za drag denar kaj živeža.

Rusi se branijo z največjo trdovratnostjo. Japonci so tisoče svojih vojakov poslali v smrt pri naskokih na utrdbe. Posebno mnogo škode so jim prizadeli ruski podkopi. Rusi so namreč tla okoli utrdb podkopali in nabasali z razstrelivom. Kadar pride japonski oddelek na tak kraj, razstrelé Rusi s trdnjave podkop z elektritko. Učinek je strašen. Poročila nam zatrjujejo, da so cele kolone japonskih napadavcev s konji in topovi zletele v zrak.

Japonci so porabili pri naskokih vse mogoče zvijače. Napadali so ponoči in podnevu. Čez kupe mrličev so drli naprej, postreljali tisoče krogelj iz topov v utrdbe, a so dosegli le neznatne uspehe. Zdaj Japonci poizkušajo, da pridejo pod utrdbe v podzemskih rovih, s katerimi hočejo posamezne trdnjave razstreliti. Steselj je neutrujen in tudi jako spreten v obrambi. Že več utrdbe, ki so se jih polastili Japonci, jim je zopet vzel nazaj.

Rusi pripravljajo zelo veliko novo brodovje v Baltiškem morju pod poveljstvom admirala Roždjestvenskega. A vprašanje je, če pride to brodovje še vpoštev v sedanji vojski — vsaj letos najbrže ne. Temu brodovju ni zdaj odprto nobeno pristanišče v Vzhodni Aziji: Port Artur je blokiran, Vladivostok bo zamrznil in v nevtralne luke ne smejo ruske vojne ladje. Sicer bi pa Japonci vsekako že prej prisilili to brodovje do bitke, preden bi došlo do Vladivostoka.

Naše slike nam kažejo razne prizore z bojišča. Na str. 635. vidimo, kako Japonci izkazujejo zadnjo čast padlim ruskim častnikom. Dva vojaška duhovnika v obredni obleki opravljata pogrebne molitve. Pogreb torej tudi pri Japoncih ni le „civilen“. Častnik, ki se sklanja k tlom, prižiga kadilo. Tudi vence so položili na rakev. Tako so pokopavali Japonci častnike pač le po manjših bojih. Po velikih bitkah je obležalo na tisoče mrličev dalj časa nepokopanih.

Ruski general Čičagov.

Potem so jih pokopavali kar na kupe v velikih jamah, katere so posuli z apnom, ali so jih naložili na grmade, polili s petrolejem in zažgali.

Čifu (str. 636.) je kitajsko pristanišče, ki so ga v zadnjem času mnogo imenovali. Odtod prihajajo večinoma angleška poročila o morskih bitkah in o bojih pri Port Arturju. Tu sem je pribežal tudi „Rešiteljni“, katerega so Japonci napadli in vzeli proti mednarodnemu pravu.

Harakiri. Prav poseben japonski „obred“ nam kaže spodaj naša slika. To je slovesni japonski samoumor. Japonci so v veliki večini še pogani, in zato imajo tudi o smrti drugačne misli, kakor mi. Harakiri je samoumor, ki se izvrši s tem, da si morivec prepara trebuh. Kakor turški sultan pošlje visokim uradnikom, ki so zaslužili smrt, svileno vrstico s poveljem, da se naj obesijo ali zadavijo ž njo, tako je japonski mikado ukazal plemičem, ki jih je hotel spraviti na drugi svet, da si naj trebuh preparajo. Tudi vojaki, ki se hočejo ogniti sramoti, izvrše harakiri. Ko je admiral Skrydlov zajel japonske prevozne ladje na morju in jih potopil, je mnogo vojakov prehitelo smrt v morskih valovih s tem prav japonskim načinom samoumora. A kako pride Japonec do tega, da si ravno trebuh prepara? Saj to ni niti najlažja niti najlepša smrt! Odgovor na to nam dajo japonski modrijani, ki uče, da je sedež duše v trebuhu; harakiri jo torej najhitrejšje reši iz telesne ječe! Poganski Japonci torej ta samoumor smatrajo za slovesno dejanje, pri katerem samoumivec samega sebe žrtvuje svoji časti. V prejšnjih časih je tudi sodišče obsojalo plemiče k takemu samoumoru. Japonec, ki je hotel izvršiti to strašno dejanje, je sklical svoje najboljše prijatelje. Pred domačim oltarjem je bila pregrnjena na fleh preproga, na katero je sedel tako, da so se kolena dotikala tal. Za njim je stal eden bližnjih sorodnikov z mečem v roki. Samoumivec je vzel ostro britev in se nagnil naprej, kajti bilo bi sramotno, ako bi umirajoč padel nazaj. S kratkimi besedami je povedal, zakaj si vzame življenje, in nato si je porinil britev v život in ga prerezal. Za njim stoječi sorodnik mu je takoj nato z mečem odsekal glavo. — Zdaj sodišče več ne obsoja k samoumoru, a ohranil se je še. Upati je, da prodirajoči krščanski nazori odpravijo ta nečloveški poganski običaj.

HARAKIRI.

Slovencev, Hrvatov in Bolgarov. Od slovenskih umetnikov je kralj kupil osem slik, in sicer: G. Birola „Cerkev na Bregu“; Zalke Novakove „Mapa“; Ivana Groharja „Selo“; Matije Jama „Na Amperi“ in „Selska kočica“; R. Jakopiča „Pod brezami“; G. Tratnika „Selo Kozarje“; F. Vesela „Bajke“ in Jos. Ajleca skulpturo „Mladi Favn“. Tako bodo dela slovenskih umetnikov krasila dvor srbskega kralja. Za sliko F. Vesela „Bajke“ je kralj plačal 3000 frankov. To je bila najdražja slovenska slika. Obiskovavci so se zelo zanimali za slovenska dela, o katerih so tudi vsi listi najbolj pohvalno pisali. Naši slikarji stran 680. in 681. nam predstavljata prizora z razstave po fotografijah gospoda Frana Vesela. Na slovenskem oddelku se vidi tu n. pr. Ferda Vesela portret skladatelja Parma, Jakopičev „Prosjak“ v sredi in ob strani glava Bernikerjeve skulpture. Fotografija bolgarskega oddelka pa nam kaže same slike Ivana Angelova: „Pranje“, „Cigani“, „Žetev“, „Bog dal, Bog vzel“ in „Branje rož“.

Germova slika Blejskega jezera. Naš slikar g. J. Germ v Pragi je naslikal v oljnatih barvah podobo Blejskega jezera od zapadne strani sem. Ta slika je pendant k že izdanemu „Belopeškemu jezeru“ v velikosti 50×32 cm. „Blejsko jezero“ s temno gladino, v kateri se zrcalijo zlati oblaki in katero zaslanja slikovito gorovje, bo lep kras za slovenske salone. Cena na kartonu mu je 6 K. Priporočamo to lepo sliko najtoplejše.

Najtežji zvon na Kranjskem je pri Devici Mariji v Polju Težak je z jarmom vred 7230 kg, a zvon sam ima 6086 kg, — blizo 109 starih stotov. Glas zvona je: *fis*; prerez njegov spodaj 221 cm. Vlila ga je c. kr. dvorica zvonarna P. Hilzerjeva v Dunajskem Novem mestu. S prejšnjimi zvonovi: *h, dis, fis, h* tvori ta velikani veličasten kvart-sekstni akord. Veliko prednost dajejo Hilzerjevim zvonovom jarmi iz skovanega in stepenega železa, ki so jako elastični in trpežni; zvonik tresenja ne čuti in se prav lahko zvoni Poljski velikan ima tri podobe: Svetega Jožefa, sv. Alojzija in glavno podobo Brezmadežne, kateri je zvon tudi posvečen ob 50letnem jubileju razglasitve verske resnice o brezmadežnosti Matere božje. — Ta orjak je večji kakor zvon „Lisel“ v Gradcu, ki ima samo krog 96 starih stotov, težji kakor oni v Marijinem Celju na Zgornjem Štajerskem, ki ima 5779 kg, in večji kakor zagrebški, ki ima 108 starih stotov — največji torej ne le na Slovenskem, ampak največji tudi med vsemi Jugoslovani. Pretehtata ga pa zvon pri Gospe Sveti, ki tehta 118 stotov. in dunajska „Pumerin“, ki je bila vlita l. 1711 iz turških topov in tehta 19 800 kg.

Sadna razstava v Radovljici. Letos je imela Kranjska izredno dobro sadno letino. Zato je pa prav ukrenil odbor gorenjskih sadjerejcev, kateri so v Radovljici priredili sadno razstavo. Postavili so posebno zgradbo, katero nam kaže naša slika str. 697. Raz-

stavljen sadje je bilo raznovrstno in je pričalo, da se je kranjsko sadjarstvo v zadnji dobi precej povzdignilo. Dne 17. sept. je bila razstava slovesno otvorjena in je privabila mnogo obiskovavcev.

Petdesetletnica Gjalskega. Dne 26. oktobra je v Zagrebu praznoval petdesetletnico svojega rojstva in dvajsetletnico svojega književnega delovanja Ljubo Babič, bolj znan pod imenom Ksaver Šandor Gjalski. Bil je rojen dne 26. oktobra l. 1852. v Gredicah v Zagorju. Njegov oče je bil predsednik varožinskega sodišča. L. 1863. je vstopil Ljubo v gimnazijo ter se jako zgodaj bavil s književnostjo. Studiral je pravo in v teh letih ga je navdušil Turgenjev, da je začel tudi on popisovati svoj dom in svoje rojake. Vstopil je v državno službo, a l. 1897. ga je ban Khuen Hedervary umirovil zaradi njegovega narodnega mišljenja. Preselil se je na svoje posestvo v Gredice in tam živi zdaj samo književnosti. Daljša potovanja so mu razširila pisateljsko obzorje. Javno je nastopil na književnem polju l. 1884. s povestjo „Illustrissimus Battorich“. Od tega časa je priobčeval vsako leto daljše in krajše pripovedne spise. Najbolj hvalijo njegove povesti „Pod starimi krovovi“, „Na rodjenj grudi“ in „Osvit“.

Ant. Fabris. Prošli mesec je umrl srbski novinar A. Fabris. Po končanih filozofskih študijah je bil gimnazijski profesor v Spljetu, a je pustil državno službo in šel v Dubrovnik kot urednik političnega lista „Dubrovnik“. Urejeval je tudi leposlovni list „Srb“.

Rusko - japonska vojska.

Po bitki pri Ljaojanu sta se obe sovražni armadi pomikali proti Mukdenu, svetemu mestu Kitajcev, kjer so pokopani njihovi cesarji. Položaj se je toliko izpremenil, da sta obe armadi stali kakih 60 km bolj proti severu in da se je Kuropatkinu posrečilo, da je zasedel ugodnejše postojanke.

Dolgo časa sta se pripravljala oba sovražnika, ker se je drug drugega bal. Boji so se vršili le med prednjimi četami, glavni armadi pa sta se utrjevali. Dne 2. oktobra je pa Kuropatkin iznenadil svet z dnevnim poveljem, v katerem napoveduje, da se začne nova doba v tej vojski — doba ruske ofenzive. In res je začel Kuropatkin veliko bitko, z napadom na jantajske premogokope. S tem se je začela morda najdalgotrajnejša bitka, kar jih pozna vojna zgodovina, bitka, ki so jo na obširnem bojišču z različno usodo bili skoro dvanajst dni. Obe armadi sta se bojevali z največjimi žrtvami. Tu so prodirali Rusi, tam zopet Japonci. Šele poznejša zgodovina bo mogla popisovati to velikansko bitko, katera se je bila med Mukdenom in Ljaojanom ter je ostala popolnoma neodločena.

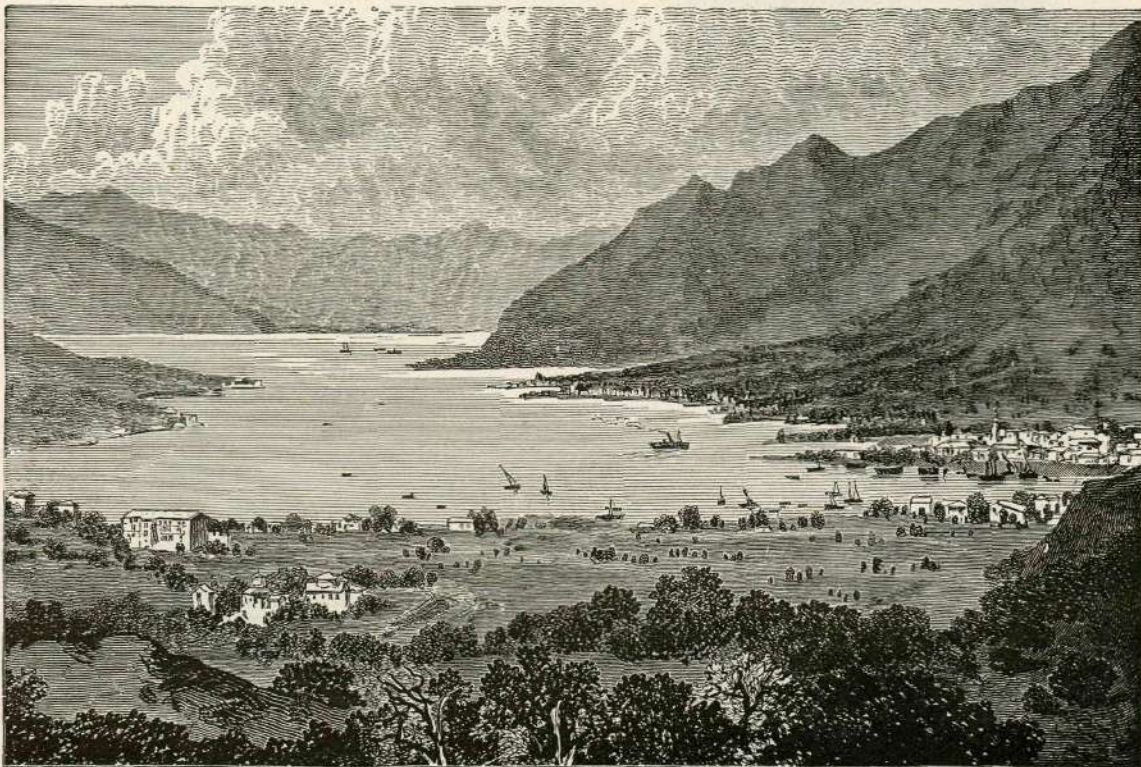
Če je mislil Kuropatkin res iti osvobojevat Port Artur, se mu je ta načrt seveda ponesrečil. Tudi Kurokijeve armade, katera ga izkuša odrezati, ni mogel streti. Ravno tako so se pa ponesrečili vsi pozikusi Japoncem, ki so hoteli Kuropatkina zajeti, obkoliti in uničiti. Bila je prva bitka, v kateri sta si oba sovražnika stala nasproti približno enako močna. Izgube so bile velikanske. Japonski maršal Ojama je poročal, da so Rusi samo ob reki Šaho izgubili 10.550 mrtvih, 500 vjetih, 45 topov, 6920 granat, 5474 pušk in 78.000 patronov, Japonci pa 15.879 mož. Izgube v celi bitki so pa seveda še mnogo večje.

General Nogi je dobil na pomoč precejšnje čete, da oblega Port Artur z vedno večjo silo. A vendar

niti v lčan. Vedno naprej so prodirali Japonci Trikrat so prišli celo do obzidja utrdbe. Toda bili so skoraj uničeni vsled goste toče krogelj iz pušk in brzostrelnih topov. Morali so se umakniti Japonci so se ustavljali še pri obkoku silnim ruskim napadom. Obenem je prišla na pomoč od severa ena divizija od Golobjega zaliva, toda ni mogla dospeti do ruskih jarkov vsled strašnega streljanja pomorskih topov iz ljaotješanske utrdbe.

To je ena epizoda iz te strašne žaloigre, ki se igra ob utrdbah portarturskih.

General Veličko, katerega sliko vidijo čitatelji v zadnji številki „Dom in Sveta“, in ki se je vrnil v Evropo za nekaj časa, hvali previdnost in energijo

BOKA KOTORSKA.

(GLEJ STR. 670.)

se je Rusom posrečilo, da so zopet vzeli Japoncem več utrdb, katere so bili ti že zasedli. Splošni veliki napad 26. septembra je bil odbit. O njem pripovedujejo Kitajci, ki so ušli iz blokade, da so imeli Japonci pri tem izgube 30.000 mož. Glavni napad se je pričel na zahodu in severozahodu in sicer s streljanjem iz topov na pozicijah od Golobjega zaliva do Takušana. Pozneje so prodirali Japonci od Svišigina. Po hudih bojih so zavzeli en streliški jarek za drugim. Japonci so drli proti ruskim bajonetom. Boj se je bil prsi ob prsi in jarki so se polnili z mrlíci. Dolgo se je ustavljal obkop pred utrdbo, toda po večkratnem naskoku se je morala posadka umak-

Kuropatkinovo, ki je poln upanja na srečen izid voj-ske. Kuroki je naredil po njegovi sodbi veliko napako, ko zmage ob Jalu ni uporabil za zasledovanje Rusov. Prehitel bi bil Ruse sredi med pripravami ter bi jih bil uničil. Sploh pa Kuropatkin pravi, da se stari Kuroki jako rad „vreže“. Kuropatkin je s tem, da je Ojami ponudil bitko pri Penziku, le nameraval Ojamo zaposliti ter Japonce prisiliti, da vzemó čete od Port Arturja; tako je bilo mogoče Steslju prosteje dihati. Kakor hitro bo prišlo baltiško brodovje v Vzhodno Azijo, se mora obrniti vojna sreča, ker bi celo po padcu Port Arturja, kar pa ni verjetno, to brodovje odrezalo zveze med japonsko armado

in domovino. Na obleganje Vladivostoka pa ni misliti. Baltiško brodovje, o katerem govori Veličko, je

Srbski prestolonaslednik Jurij.

res odplulo ob koncu oktobra na bojišče. Preden je pa še zapustilo evropske zalive, se mu je primeril neprijeten dogodek: Srečalo je angleške ribiške ladje,

ki so se sumljivo obnašale. Ker mora biti rusko brodovje pripravljeno povsod na zavratne japonske napade, je sumljive Angleže kar kratko postreljalo. Seveda je pokoncu vsa Angleška, ki zahteva zadoščanja od Rusije. Kaj bo še?

Fotografija z barvami. Od nekdanj je že najgorkejša želja fotografov, da bi mogli fotografirati tudi barve. Ko to dosežejo, bodo šele mogli reči, da fotografija dosega svoj pravi namen. Listi poročajo, da je neki dr. Koenig naznanil zdravstvenemu kongresu v Vratislavi, da je iznašel fotografijo z barvami, ki ni nič težja ali zamudnejša od sedanje fotografije. Z negativa se baje v eni minuti razvijejo vse barvene nuanse. Radovedni smo, če se to potrdi.

Japonska godba. Edmond Jaloux pripoveduje o japonski godbi zanimive podatke. Japonci so v slikarstvu in v književnosti že precej napredovali, a njihova godba je še jako zaostala. O taktu nimajo Japonci niti pojma, o intervalih prav malo. Njihove melodije so prav neumetne. Vendar pa imajo njihove narodne pesmi, „atas“ imenovane, svoje zanimivosti. Seveda se jih mora Evropec prej privaditi, da najde na njih kaj ugodnega. Glavna japonska glasbila so: „Fonge“ (flavta), „hičiriki“ (oboa) in „šo“, ki obstoji iz 17 piščal. Strune imata „roto“ in „biva“, nekaka lira s štirimi strunami. Veliki boben se imenuje „tajtor“, mali boben pa „judzumi“.

Cerberit. Grof Smoljanov, nedavno umrl v Washingtonu, je iznašel novo razstrelilo, cerberit imenovano. Podobno je dinamitu, a ima še dve mineralni olji. Vžge se z udarcem, kateremu se pridružuje elektrika.

BOJ MED RUSKO IN JAPONSKO KONJICO.

Vereščaginova slika predstavljajoča na indijskem bojišču ubitega angleškega vojaka, nad katerim se zbirajo jastrebi. Pod sliko je zapisal besede: „Danes kakor včeraj in jutri — vedno enako.“ Vsa razstava obsega 476 slik. Vsa zapuščina se proda na javni dražbi.

General Grippenberg.

Konstantin Konst. Slučevskij, globok lirik ruski, je umrl dne 8. oktobra t. l. Vzgojen v puškinski liriki je opeval naravo v krasnih verzih. Rojen l. 1837., je izdal svoje prve pesmi že l. 1857. Poleg štirih knjig pesmi imajo Rusi od njega mnogo povesti, potopisov in kritik.

Rusko-japonska vojska.

Leto se nagiba h koncu — in še se drži Port Artur. Ves svet z občudovanjem gleda na utrjene višine okoli tega slavnega пристanišča, kjer se za življenje in smrt bore v gladu in mrazu ruske čete pod poveljstvom junaškega generala Steslja. Napad za napadom, drug silnejši od drugega — a niti ene važne utrdbe še niso mogli dozdej vzeti Japonci! Jarki okoli utrdbe se polnijo z mrliči, topovi odpovedujejo službo od neizmerne streljanja, a ne odnehajo na nobeni strani. Japonskemu „banzaju“ odgovarja Steselj: „Do zadnjega moža in do zadnjega topa!“ Japonska granata je Steslju razbila stanovanje, sovražni strelji so požgali večino hiš, a v podzemskih stanovanjih, skriti za nasipi, vztrajajo Rusi in odbijajo napade. Japonci imajo sicer zunanje utrdbe, a glavne vrste ruskih utrdbe ne morejo nikjer prodreti. Utrdbe so tudi take, da če bi eno vzeli, bi jo Rusi s sosednjih gričev obstreljavali. Tako se je tudi že v resnici zgodilo, da so Japonci morali bežati s postojank, ki so jih bili dobili z najhujšim naporom.

Zato pa poizkušajo Japonci svojo srečo s splošnimi naskoki, da bi si mogli na mah osvojiti več utrdbe; zlasti dne 3. novembra, na mikadov rojstni

dan, so Japonci zbrali vse svoje sile za najhujši napad. Streljanje topov so slišali celo čez morje blizu Čifua. A ni se jim posrečilo, da bi bili poklonili cesarju ta dan Port Artur v dar; z velikanskimi izgubami so bili zopet vrženi nazaj po tridnevem boju. Poročali so, da je padlo v tem boju 12.000 mož.

V Mandžuriji je položaj neizpremenjen. Brez primere v vojni zgodovini je, da bi si bili dve toliki armadi, oboroženi z vsemi najnovejšimi tehničnimi pripravami, v hudi zimi stali tako nasproti v negostoljubni tuji deželi. Vedno boj, zdaj tu, zdaj tam, a nikjer odločilne bitke. Oba orjaška borivca iščeta še vedno, kje bi bila nasprotnikova najslabša stran, da se tam zgrabita.

Obe armadi sta obdani z zakopi, v katerih so skriti vojaki. Bodeče žice so raztegnjene proti sovražni črti in zemlja izpodkopana s takozvanimi „volčjimi jamami“, na katerih dnu štrle ostri koli, da se nabode nanje napadajoči sovražnik. Višine so pa nasejane s topovi, ki mečejo smrt na doline. Gromenje topov se sliši podnevu in ponoči. Zlasti vroča sta bila boja pri Linšipu in za Putilov grič. Japonci niso mogli prošli mesec Rusom prizadeti nobene večje izgube.

Baltiško brodovje pa plove na bojišče v treh oddelkih. Nikdar še ni šlo kako vojno brodovje na tako daljno in nevarno pot. Glavni oddelek plove okoli

General Kaulbars.

Afrike, drugi pa skozi Sueški prekop in Rdeče morje. Tretji oddelek sledi skozi Sredozemsko morje v Suez. Iz previdnosti so poslali Rusi glavni del okoli Afrike, druga dva po krajši poti, saj se ne ve, kaj jih čaka na poti.

